

НОВА ХАТА

1978

м. 68.1004.37.

„НОВА ХАТА“

ДВОТИЖНЕВИК

Передплату і замовлення приймає:

Адміністрація: Львів,
улиця Ходкевича ч. 9.
Крамниця „У. Н. М.“:
Львів, ул. Косцюшки 1.
Телефон 294-73

Ціна числа 80 сотиків.

Передплата в краю:
річна 16 зл.
піврічна 8.50 зл.
чвертьрічна 4.50 зл.

Передплата в Ч. С. Р.:
річна 80 Кч.
піврічна 40 Кч.
чвертьрічна 20 Кч.

Передплата в Румунії:
річна 500 лейв.
піврічна 250 лейв.
чвертьрічна 130 лейв.

Передплату й замовлення на
Буковині приймає:
Книгарня „Базар“
Чернівці, str. Andrei Saguna 2

Передплата в Америці й Канаді:
річна 3 дол.
піврічна 1.50 зол.
чвертьрічна 75 центів.

Передплату й замовлення
приймає:

Mrs. G. Gallan
1134 Atwood Rd
Philadelphia Pa. U. S. A.

ВІД РЕДАКЦІ.

Рукописи просимо присилати
чисто переписані на одній стороні
паперу. Надісланих рукописів редакція не повертає і в тій справі не
дискутується.

ЗМІСТ:

Колодязник: До історії Лесиного
домику
У. С.: Відвага
Серед наших письменниць
І. Гургула: Українська народня
ноша
Л. Б.: По ревії моди
М. Чапельська: Українське помеш-
кання
Заточенка: Голос із заточення
Уна: Львів у січні
О. Бережницька-Будзова: На го-
родничі теми
Н. Гаврих: Накриття стола
Форми для всіх
Вже мріємо про літню вишивку
Нові капелюшки
Приписи. З нашого досвіду
Л. Бурачинська: В чотирикутнику
смерти

Наталя Ливицька-Холодна: Сім
літер. Варшава 1937, 16°, ст. 66+(2)
В-во „Варяг“.

Нова збірка Ливицької-Холодної є доволі незвичайною несподіванкою по появі першої. Бо здавалося, що „Вогонь і попіл“ виявив поетесу на весь ріст, виявив її поетичне обличчя й скристалізований поетичний вираз. Тимчасом по надиханому еротизмом, правда, дискретно пригадує шені, „Вогні і попіл“, являється нова збірка зовсім відмінна своєю тематикою і характером. Але вистане перегорнути декілька сторінок, щоб перекоонатися, що вона як і попередня, зростає з самих глибин душі і серця поетеси. Воно особливо помітне на тлі всієї тієї патріотичної писанини, що сьогодні появляється на шпальтах часописів і журналів і в

окремих збірках, писанини, що на жаль ні трохи не підноситься понад рівень банальної пересічності, від якої відгонить штучністю, фразою і позою, яка в найкращому разі є лише віршованою публіцистикою.

І от не раз авторка, що по ній найменше можна було того сподіватись, дає витриману цілу збірку патріотичної лірики, лірики надиханої не лише теплим чуттям, але й незвичайно талановитою, просто мистецькою своїм поетичним виразом. І в тому велика вага цієї збірки, власне під теперішню пору.

„Сім літер, що палають в слові“
[„Україна“
Сім літер, що вогнем лягли на

це „струнке й прекрасне слово Україна“, ще Петлюра, Отаман, що встане ще „і пройде над степами з мечем“.

Вся сила і вся сіль поезій Холодної у ніжних тонах і барвах, що вицвіли з емігрантської туги за Україною, з ніжних почувань доньки. Поетеса свідомо того і з притиском це підкреслює:

„Так, я знаю, я знаю!
Ритмів нових неблаганих закон,
Гими стрункої фаланги,
Пісня про місто й бетон,
Про дреднайти, порти і танки.
Пісня про море й дівичість пущ,
Про Борнео, Суматру, Яву...
А мені — О Боже! — калини кущ
І верба над забутих ставом“.

Тим не менше є місця, де поетеса вміє піднятися до висот пророчого тону старозавітних пророків, Шевченка чи Франка, що такий помітний у цілому майже циклі „Гнів“, а зокрема в поезіях „О, земле, Богом і людьми забута“, або „Небес роздерлися глибини, Іде стокий Божий гнів“.

Поза витриманим тоном збірки слід підкреслити багатство свіжих і прегарних поетичних образів і оту незвичайну легкість, що з нею поетеса оперує складним поетичним засобом.

І. П.

Здоровля — найцінніший скарб людини.

Матері, що дбають про здоровля своєї родини, дітей читають і передплачують — єдиний український популярний журнал про всі справи людського здоровля.

НАРОДНЕ ЗДОРОВЛЯ

ВИДАЄ УКРАЇНСЬКЕ ГІГІЄНИЧНЕ Т-ВО.

Коштує річно тільки 1.50 зол.

Львів, Усїського 14, розрах. переказ 242.

До історії Лесиного домику

Здалека віє вітер вічності, не з морів, не з земель, ні зза обріїв, а з безіменних якихось долин, зо зелених лук мітичних, де досі срібні роси леліють слід кроків Ізольди. Над сагою океану, де Корнвалліс клином черкає срібні буруни безмежжя, ще є понурий замок Тінтагель — оселя короля Марка, що покарав колись безталанного Трістана... У соняшній тиші, над блакиттю південного грайморя, біліє Сан Ремо — оселя піратів, осада римлян. Там у віллі „Наталії” ще недавно жила Леся Українка. Лесбос — батьківщина Сапфо, Ніль — тисячелітня священна ріка, кавказький беріг, що до нього плів Язон з аргонавтами. Всюди, тудю мандрувала Леся.

А проте найлюбішим їй був закуток прадавньої Волині. Ковельщина Свигригайла й Любарта, темнолісий і темнонебий захист Курбського, московського збігця, що надовго врився у пергамін тутешніх городських судів і в пам'ять населення понурим політтям своєї оренди.

Колодяжне й неістнуюча нині Колодяжанська Воля належали колись до маєтків Ковельського ключа, що за ласкою польських королів переходив часто із рук до рук. Від Фірлея до Курбського, від Курбського до Семашків, Голінських, згодом до Сангушків і знов (за Станіслава Понятовського) до Фірлеїв, аж доки російська влада не запанувала міцно на західних окраїнах імперії й не відкрила цих теренів для колонізації з центра. Колодяжне (є ще друге Колодяжне, теж на Волині, шепетівської округи, себто на території УССР) — прадавня оселя. Переказ каже, що назва походить від незлічених колодязів, куди скидали в часи поганства жертви для втихомирення якогось строгого бога. Тому це місце прокляте, фатальне. Найдавніша згад-

ка в актах-грамотах луцького суду 1555 року.

У літах шестидесятих минулого століття генерал Петро Косач із Стародуба, нащадок сербського князя Стефана Косача і кондотирів на службі у Ю. Хмельницького і Самойловича, набув Колодяжанський маєток разом із селами Запруддя біля Ратна й Торчином біля Луцька. З актів видно, що це була т. зв. ферма — без належних двірських забудовань, без плянового саду, без головного будинку господарів. Зате довкруги розлягались широкі поля доброго чорнозему, торочені лісами, що в актах носять назви Коничівщина, Стадниця й Прислиньске. Там жили тільки лісні сторожі, яким роздано рушницю проти звіря й злодія та... ті, що греблі рвуть.

Пожовклі папері, старовинні акти, нотатки, уривки незбереженого колодяжанського архіву, що таїв у собі незлічену кількість матеріалів не лиш до біографії М. Драгоманова, Лесі Українки, Ол. Пчілки, але й до всього українського руху другої половини XIX ст. У р. 1905 закопано в Колодяжанському саду цілу скриню паперів і матеріалів в обаві перед ревізіями (жандармські візити були часті в Колодяжному аж до кінця режиму), величезна переписка Лесі переховувана на горищі, частинно знищена, перележавши цілу війну, частинно в 1918 році передана до Київської Акад. Наук. Із Лесиних реліквій у Колодяжному перебули військові дихоліття два козацькі пістолі й старовинний кавказький кинджал (переданий до Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові).

Але повернемось до будинку. Плянину розбудову колодяжанської садиби перевів дбайливо самий власник, Петро Косач, суцільна й зорганізована вдача, пре-

красний адміністратор. Але одуховила його діло дружина, Олена Пчілка. За її особистими вказівками перероблено два давніші будинки що потім називались „великим” і „сірим” домом, а зовсім наново збудовано третій, що називався „білим”. Це й був пізніший Лесин дім, що нині добігає до семидесятиліття. Цікаво, що вподобаний Оленою Пчілкою стиль Лесиного дому, вона ж сама перенесла на Полтавщину, у свою дідизну. Над Пелом, просто гетьманського Веприка, під Гадячем є колгосп „Зелений Гай”, по хуторі, що належав колись до Косачів. Гарний будинок, який видно здалека, з другого боку Пела є побільшеною копією Лесиного дому в Колодяжному (ставили його, за вказівками власниці, майстри, спроваджені з Колодяжного).

У своєму домі Леся прожила свої дитячі роки й юність. Там навівали їй колодяжанські липи, каштани й акації перші вірші до збірника „На крилах пісень”. Нащадки застали ще велику бібліотеку (знищену пожежою в 1914), головним чином грецьких і латинських класиків. У Колодяжному мабуть Леся вперше зачаровувалась Іліадою й творами поетки з Лесбосу...

Друзі її — колодяжанці ще досі живуть (товаришка Варка Дмитрук має досі пожовклу фотографію молодої Лесі з присвятою). В родині згадували часто про прототипів дядька Лева, Лукаша й Килини, що їх Леся бачила в Колодяжному й у зовсім поліському Запрудді, куди виїздила іноді кіньми.

В той час бували у Колодяжному часті гості: Грінченко, Лисенко, Старицький, Франко, Кримський, Кониський, гр. Тишкевич і багато інших. Тут дебатовали про справи женецької „Громади”, звідси виїздила Олена Пчілка за кордон на побачення з братом — великим Вигнанцем, Михайлом

Драгомановим. Сюди приходили посилки з Галичини, де вільно було друкуватись рідному слову. Слід згадати, що в тому часі, себто в рр. 1880—1890 Леся жила також і в Луцьку, переважно взимку, бо там мав службу батько її Косач. Біля окружного суду є в Луцьку ще досі той будинок, що на ньому повинні б луцькі українці прибити пропам'ятну таблицю. У цьому домі повставали також вірші поетки.

Важка недуга відривала Лесю від рідної Волині. Її дім тоді пустував, чекаючи надаремно на по-

ворот. Жила в ньому, кількома разами, коротко по 1900 році. Останній раз була в 1912 році.

Дальша доля Лесиноного дому: залишався незамешканим, призначуваний „для гостей“, кілька разів по смерті Лесі була там Олена Пчілка, розп'ятуєчи в ньому свою безмежну страту. В час війни стояла тут німецька польова пошта, в 1919 році дуже коротко містився штаб північно-західної групи української армії, в 1920 р. місцевий „виконком“...

...Не діждеться замок Тінгель своєї пані-білорукої Ізольти,

не побачать скелі Лесбосу своєї поетки...

Довкруги колодяжанського будинку вже народилась легенда. Може натхне вона колись мистців, письменників величним задумом широкої повісти про Лесю, про її дім, де зустрічались із собою три генерації доби українського відродження.

Легенда про Лесю як засів. Давньою, забутою, полісько-волинською нетрею буйно сходять яр національної гордості: Може це й є найкращий задум Лесиноного заповідника. Колодяжанець.

Лютий це місяць народин Лесі Українки. Не шануймо цього дня шумними фразами. А подбаймо про те, щоб „Лесин домік“ як найскорше рейшов у наші руки.

НА ВИКУПНО ДОМУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ зложили в Редакції:

Ольга Венгльовська, Бартешів 5 зл.
Укр. Дівоча Рем. Бурса, Львів 19.30 зл.
Запомагове Жіноче Т-во, Шікаго 10 дол.
Т-во ім. Лесі Українки, Гаффорд 5 дол.
Хто черговий?

ВІДВАГА

Рома С. здобула перше місце у змаганнях міжклубових змаганнях. Не могло бути сумніву. Це ніхто інший, тільки саме Рома здобула перше місце перед одинадцятьма іншими змагунками. Про це не тільки, чорне на білім, сповіщала газетна новинка. Побіч була геж знімка, що з неї усміхалося щасливе Ромине личко. — А все таки мені тяжко було в це повірити. Ще минулого року Рома майже з плачем і у великій таємниці призналася мені, що „ніколи, ніколи не буде їздити на лещатах“. Памятаю начебто вчора було. Ми сиділи в клубовій, затишній домішці й гутурили. Лещатарський сезон от, от мав розпочатись. Білі платки першого снігу наповнювали всіх лещатарів тихою радістю.

Очевидно говорили ми і про сніг: лещата. Одна тільки Рома, звичайно така говірлива й весела — мовчки прислухувалась нашій розмові.

Потім, коли йшли ми вдвоє до дому а наші ноги лишали перші сліди на свіжому снігу, я спитала її, чому не брала участі в розмові. Тоді Рома розказала мені свою „трагедію“. — Вона не може навіть думати про лещата, вона ніколи, ніколи не їздитиме на лещатах. Чому? — Ні, лещата вона має і тренувалась минулого року. Так, — я маю рацію, — опанувала знаменито християнню і телемарк, але це ще не все потрібне до того, щоб їздити. Треба мати відвагу.

— „Ти ніколи не зрадь цього, про-

сила Рома, але я маю панічний, нічим неоправданий жах перед білим, сніговим простором. То правда, я виконую знаменито всілякі еволюції, але тільки на добре знанім тренувім спаді. Коли ж прийдеться йти в терен, і коли побачу перед собою білий, невідомий спад, що криє в собі ями й закрути, тоді находинь на мене такий жах, що я не вмію уже панувати над своїми рухами.

Ти радиш спробувати запанувати над тим? Я пробувала — затиснула зуби й рушалася з місця. Але перший пеньок, що його треба виминути, або маленька ямка, де вистане тільки трішки пруживо пригнути коліна — уже винодять мене з рівноваги. Штвиніють ноги, серце підходить під горло і я їду далше на сліпо, не бачу нічого і при першій нагоді „сідаю“ на землю.

„Найгірше те — продовжувала Рома — що цей мій блуд вийде на верх, і я вже тепер бачу, як то всі сміятимуться, що „така зарозуміла й амбітна спортсменка не зіде з ніодного горба без „зічмарка“. Зрештою хай би там сміялись, але найгірше з тим Юрком. Ти знаєш — для нього лещата — це все і я уявляю собі як буде погорджувати такою „офермою“ — як я“.

Я старалась переконати Рому, що її припущення хибні, а її Юрко хіба не такий пустий, щоб задля такої собі „хиби“ кидав таку „золоту дівчину“ — як Рома. Але вона не вірила.

— Ти не знаєш, які вони, ті хлоп-

чиська — спортсменці. А ще до того та „косата“ Іванка. Вже давно чваниться перед Юрком, як то вона знаменито їздить — і заповіла, що мусить бути мистцем. Коси їй повідтинаю“, засміялась крізь сльози Рома.

І я переконалася, що Рома мала рацію. На першій спільній прогульці Юрко ганяв за швидкою Іванкою і навіть не оглядався на Рому, що йшла десь на кінці прогульковців.

— „Не казала я — шепнула мені Рома. А видиш, як тріюмфуюче зиркає на мене та „косата“. Але нехай там, я їм ще покажу. Навіть, щоб серце мало горлом вискочити зо страху. Побачиш — як я ще буду їздити“.

І я побачила. — „Перше місце в змагальному бігу — Рома С.“.

Чи перестала боятись?

Я спитала її при першій нагоді.

„Та де там, боюся як перед тим. Але за кожним разом, коли нападає мене цей жах, я пригадую собі тріюмфальний сміх „косатої“, тоді на тій прогульці. А я знаю, що її лещатарська перемога надо мною, була би моєю любовною програмою. І це відганяє від мене весь жах“.

* * *

Колись здобували серце мужчини через жолудок — тепер може туди завести пара лещатарських дощок. У. С.

СЕРЕД НАШИХ ПИСЬМЕННИЦЬ.

Наталя Лівницька-Холодна цього року лауреаткою. Її збірка „Сім літер“ принесла їй третю нагороду ТОПІЖ-у. Що каже про свою творчість? почуємо нижче.

Нагороду ім. Стефаніка припала теж письменниці — Галині Журбі. Про неї почуємо в черговій нашій анкеті.

А даліше містимо відповідь Катрі Гриневичеві. Велика галицька письменниця після „Шестикрильця“ замовкла. Та напевне снується в неї творча думка і саме про те цікаві ми почути.

„Натусею“ звали ми в Празі оцю тендітну маленьку постать, що з'являлась іноді в гамірному Студентському Домі. „Натуся“ при-

Наталя Лівницька-Холодна, Варшава

ходила рідко і була дійсно незвичною появою. Раз, що поміж студентською сіриною вона вражала своїм дбайливим виглядом, якоюсь скромною елегантністю. А по друге, що вона „віршувала“. Навіть із ненависної Праги, із емігрантської нудьги вміла видобути натхнення.

І ось знову книжечка її пера. Зовсім як „Натуся“. Чепурна, невеличка. Вже взяти в руки її збірку, це поетичне переживання. Якась така гармонійність окладинки і змісту. Так було з „Вогнем і попелом“, так і тепер із збіркою „Сім літер“. Хоч які вони різні.

У розмові з Наталею Лівницькою-Холодною виявляється те. Мимоволі сходять розмова на контрасти між цими книжечками.

— Бачите, я не люблю плутати одно з другим. І одні й другі вірші

з'являлись рівночасно. Та я хотіла першу збірку видержати в одному, а цю в другому стилі.

Так. Є почуття стилевості в кожній із цих книжечок і за те ми їй вдячні. Це щось рідке й незвичне, в нашій добі „дреднавів, портів і танків“. Але „Натуся“ все була незвична. Вже в тому часі, коли ми пишались нашою студентською безшабашністю.

— Над чим я працюю? О, про те не можу говорити. Ніколи не згадую й своїм найближчим. Здається мені, що внутрішня напруга того змаліє. Але зрадити можу, що це буде щось більшого, як попередні мої збірки. І зовсім нового.

Вірю, що воно буде щось зовсім відмінне й викінчене в собі. А Петро Холодний завершить його окладинкою своєю.

Л. Б.

Катря Гриневичева, Львів

Мило було б мені, пані редакторко, подати Вам до відома, що в мене багато плянів і що я приготувала собі безліч записок під майбутнє „велике полотно“. „Плян“, це так, як після довгої надуми вибраний фасон сукні — половина усеї кравецької роботи. У такому розумінні годі мені щось заповідати, — воно могло б подобати на голяндський бюлетен.

Анкета? Хіба все це, що в ній говориться, як про недалеку дійсність, не остає здебільша у царині казкових фантомів?

Особисто вважаю, що пересудом є думка, немов письменник не може не писати. Що і коли напишу? З приємністю про це замовчу. У мене, на жаль, творче зусилля зв'язане з деякою пристрасстю, з внутрішнім іноді роздором, аж

до антитези, до самовідречення, до перекривання малої уже решти фізичної моєї особи. А високий тон, скорше, чим низький, може стати тягарем і собі, і другим...

Якби воно й не відповідало Вашій цінній анкеті, у часі, коли її друкуєте, я залюбки позволю собі на таку неவிбагливу людську радість, як проходи у соняшну днину, а ще радше у дощ і вітер, місто шукання загубленого у купі шпаргалля старинного цитату.

Не думаю, щоби письменник мусів працювати з години на годину. Він же одягає свого роду богослужбні ризи, а решту дня, після оцей дивної літургії, має право ходити у цивільному, до нічого не зобов'язуючому одязі.

Питання: „Що пишете?“ ви-

кликую у мене відрух, недалекий до короткої і хмарної відповіді.

Може мені якраз є осоружне бути близько засмічених арен, де потоками пливе чорнильна кров? Може добре мені бути здалеку від очманілої еквілібристики Амоків із ненависно вискаленим кинджалом? Може це впрочім не до вподоби моїм трохи естетичним сновідам?

Кинувши всякі „пляни“, що їх дбайливо виводимо, бува, тушом на великих картонах, покищо, я тільки — літературно мрію. Творча туга є завжди ще, на щастя, тлом мого життя, музичним серцеводом до міцного тексту. На ній, оцій тузі, все однаковий, і безупинно молодій, я культивую зо зворушенням і насолодою високі, срібні стебла композиції.

Українська народня ноша

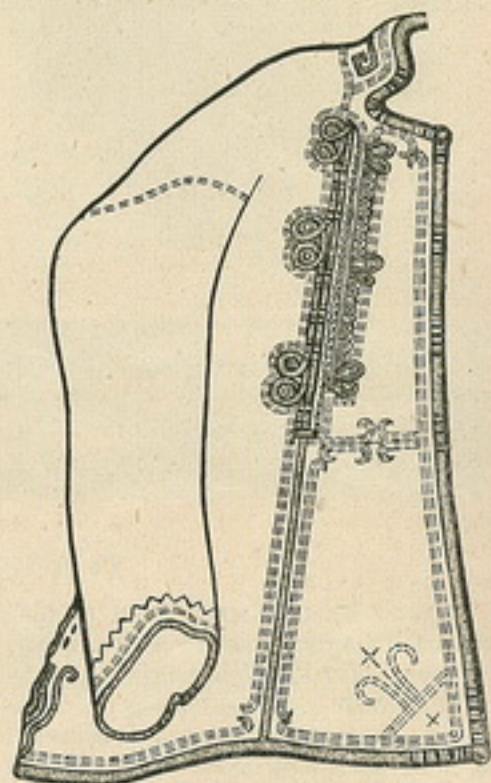
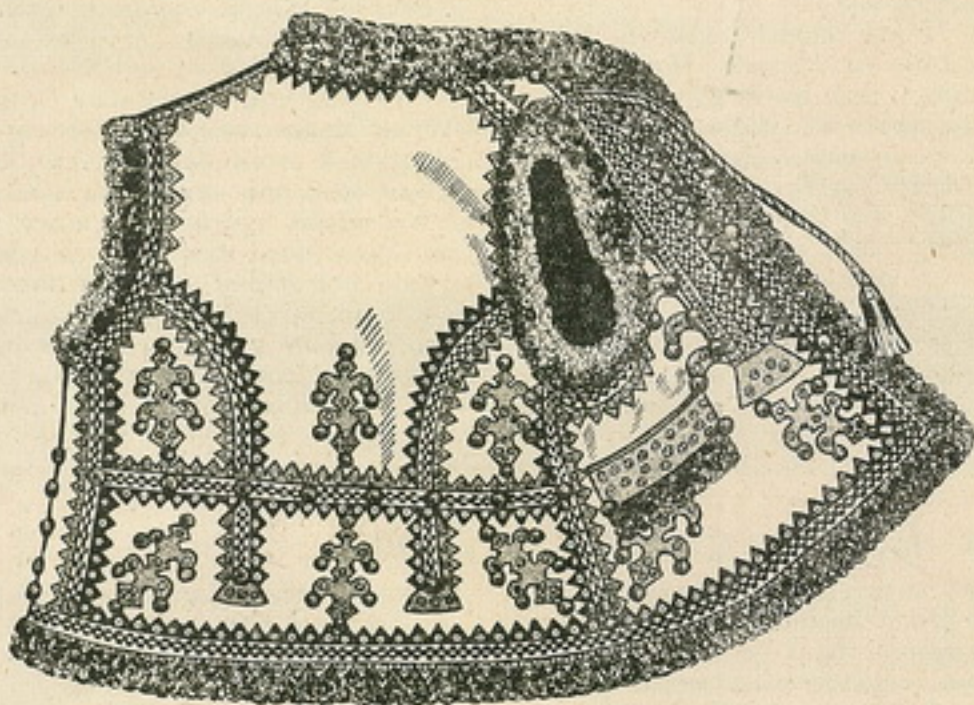
Верхній одяг переходує по сьогодні примітивні й старовинні форми.

Вже тільки обрядове значіння має гуцульська гугля, що її вбирають лише на весіллі та відтак переходять як пам'ятку про шлюб. По формі, гугля, це мішок, незащитий з одного боку, що закинений на рамена, творить зверху окриття з відкинутим назад капюшоном, яким можна закрити голову. Гуглю шиють з білого сукна, рідше сірого, та обшивають на швах товстим вовняним шнурком.

Дуже примітивну форму має гуня (чуга) закарпатських українців, що робить вражіння великої овечої шкіри, якою обгорнено статі. В дійсності, це майже півокруглий плащ з рукавами й вирізом для шиї, вибитий з білої, сірої або й чорної вовни.

пришивають рукави, (короткі кожухи носять на Закарпатті, Бойківщині, Покутті й придністрянському Поділлі) та долішні поли. Довгі кожухи поширені скрізь в Україні; на Правобережжі, головні в Галичині, вони прикрашені витинками з колірового сап'яну та волічковими нашивками.

Крій киптаря, застосований до сукна, дає лейбик, бруслик, поширений у бойків, лемків і на Закарпатті та катанку, що виступає на Подніпр'ї та південно-східній Галичині. Бойківський лейбик шиють із темно-сірого сукна або брунатного та прикрашають нашиваними шнурковими петлями на грудях; на Закарпатті лейбики білі, нашивані по краях червоною або синьою стрічкою; лемківські лейбики звичайно сині, густо нашивані зразками з колірових шнурків. Катанку шиють

Киптар і сердак (за В. Шухевичем).

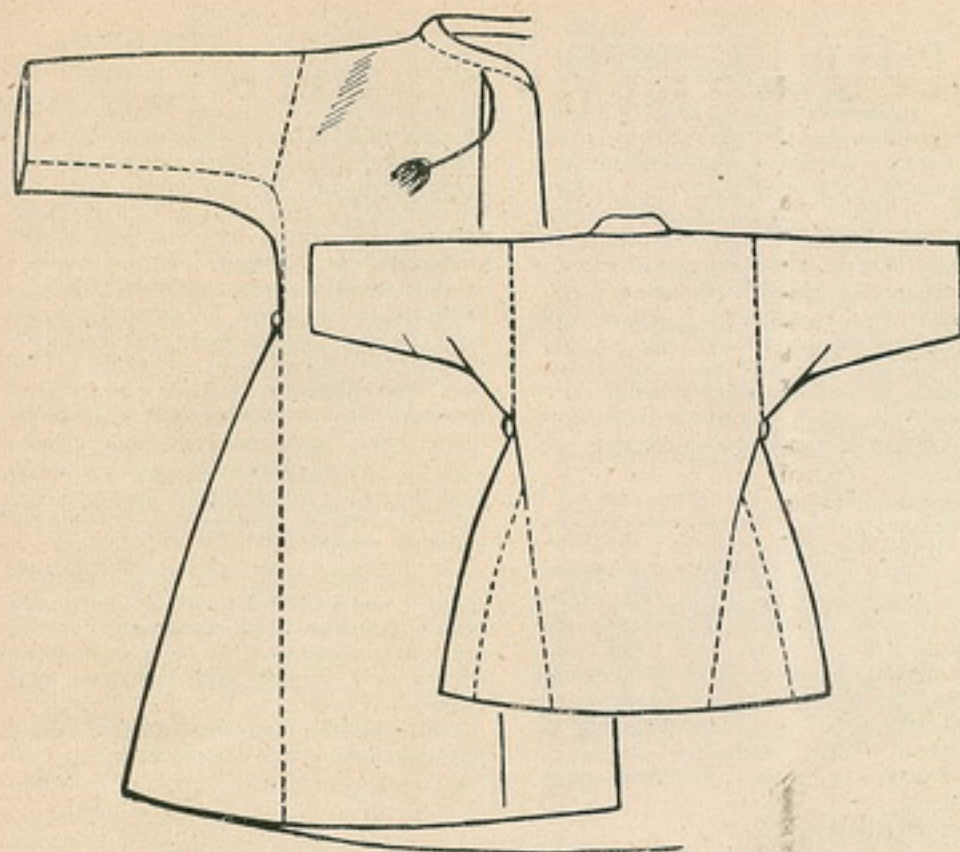
Примітивну форму має киптар, що є постійною, літньою та зимовою одежею гірського населення. Роблять його з однієї великої шкіри в той спосіб, що перегинають її вдвоє та посередині, на загині, вирізують отвір для шиї; від нього здовж через середину, розтинають половину шкіри на дві передні поли. Цей примітивний крій киптаря стає основним для других предметів верхньої одежі та переноситься на інший матеріал домашнього виробу — сукно й полотно, а також згодом на купні фабричні матеріали. Киптар не скрізь однаковий, він має декілька відмін, що їх творить різна довжина, форма коміра, прикраси, а навіть крій. Так напр., коли гуцульський киптар звисає мішком без талії та не має коміра, хіба лише невеликий стоячий, бойківський має легко підкреслену талію та звичайно широкий відкладний комір. Прикраси киптарів найбагатші на Буковині й Гуцульщині; барвні витинки з сап'яну, нашивки з колірових волічок, шнурів, шкіряна плетінка й металеві оздобы, незвичайно гарно й пишно прикрашають киптар, приміщуючи майстерні зори на плечах, передніх полах, при швах і краях.

Киптар перетворюється в кожух, коли до нього

із брунатного, білого й сірого сукна, як до околиці; вона сягає звичайно до бедер.

Сердак, це властиво сукокий киптар із рукавами. Виступає в Галичині й Закарпатті, передусім на Гуцульщині й Бойківщині. Характеристичні для крою сердака є доволі широкі вставні частини на боках, що йдуть від рукавів до долі. Сердаки гуцульські шиють найчастіше з червоного (рідше чорного або білого) сукна, з невеликим стоячим коміром, та прикрашають вишивками з колірної (зеленої, жовтої й цеглястої) солічки, дармосисами та бовтицями, цебто зав'язками, що звисають від коміра. Прикраси приміщують при краях і швах, найбільше на передніх полях в горішній частині. Бойківський сердак, так само як лейбик, брунатний з двобарвними петлями на грудях (біла з чорним, жовта з червоним) і такими ж нашивками при краях. На Закарпатті та галицькій рівнині сердаки білі з колірними нашивками при краях і комірі.

Старовинною українською одежею є свита. Основним кроєм вона зближена до сердака, однак ви- кроєна ширше, щоб заходила одна пола на другу, та поширена від стану вниз бічними вставними клинами,

Крій свити.

в у с а м и. Саме ці вставні клини найтипівіша прикмета свити. Поміж вусами залишється одностайна, нерозрізана в стані спина, т. зв. прохідка чи засібок. В місцях, де пришиті гострі кути вусів, прикрашують шви колірними взористими нашивками (шнурка, волічки, сукна, сапану). Оцей первісний тип української свити „до двох вусів” заховався головню на Поліссі та в Галичині, як одяг спільний для жінок і чоловіків. В інших околицях, головню на Подніпріві, є вона питома для жіночої одягу. Чоловіча свита, побіч вусів має „ряси” та „збирки”. Свита „з рясами” має на місце вставних трикутних клинів по боках прохідки, шматки сукна, уложені в складі „ряси”. Відповідно до кількості рясів засібок стає чим-раз вузкий, вкінці зникає зовсім у свиті „зо зборами”, що в ній на місце рясованих частин вставляють кусок сукна, дрібно збираний кругом стану (на східній лад). Свита „з вусами” поширена в північній Україні, на галицькій рівнині та Підгір’ї; свита „з рясами” загально найбільш поширена, виступає на цілому Правобережжі, свита „зо зборами” на Лівобережжі. Жіноча свита різниться від чоловічої ще й вирізом при шиї, що при жіночих свитах є круглий та широкий, звичайно з відкладним коміром. Довжина свити неоднакова, вона збільшується в напрямі від північного сходу до південного заходу. Менш-більш у тому самому напрямі збагачується й орнаментация свити: на Лівобережжі свиту прикрашає звичайно лише лямівка на краях; на Київщині, Волині, виступають взористі нашивки з колірного шнурка, а на Поділлі, в Галичині багаті оздобы з шнуркових нашивок, волічкових вишивок, аплікацій, гудзиків, тощо. Скрізь загортають свиту, накладаючи праву полу на ліву. Характеристичною прикметою свити є й те, що скрізь шиють її з сукна домашнього виробу, природної краски вовни, отже з сукна білого, сірого, брунатного. На Чернігівщині, Поліссі, північній Київщині та північній Галичині виступають передусім білі свити й сірі; в південних околицях, головню ж у Полтавщині: брунатні.

Відміни свити, це чимліт і чемерка. Чимліт шиють з тонкого білого сукна на зразок свити з коміром і вилогами, прикрашеними чорним оксамитом і сукном або колірними вовняними вишивками. Чемерка, це властиво свита зо зборами, що йдуть довкруги стану, шита з легкої тканини; поли чемерки не заходять одна на другу, лише зічіпаються посередині на гаплики.

Окрему групу зверхнього одягу, зближеного кроєм до свити творять жіночі спенсери й кабати, короткі до бедер, шиті з білого сукна з короткими вставними клинами від стану. Вони прикрашені чорною або червоною лямівкою, деколи розкішно вишивані колірними волічками (Рогатинщина).

До свити й катанки навіязує жіноча корсетка, поширена на Подніпріві в новіших часах (на початку минулого століття), що її шиють звичайно з бавовняних матеріалів. Корсетка комбінує крій катанки з вставними клинами ззаду від стану; запинається на лівому боці, при чому права пола заходить далеко й закриває груди. На Поділлі та в Галичині корсетки зовсім не відомі. В останніх часах у деяких місцевостях Галичини поширилася мода на вельветові безрукавки до бедер, що наслідують придніпрянські корсетки, однак ці предмети припадкові, незв’язані кроєм з цілістю народного вбрання.

Свита, пошита з легкої фабричної тканини, дає жіночу юпку, зверхній одяг, поширений на Подніпріві. У галицьких міщанок заховалася капота, кроєна на зразок свити до двох вусів, з широким відкладним коміром, звичайно з сивого кожуха, що викінчує теж краї передніх полів. Капота зовсім подібна до жупана, давньої жіночої одягу козацьких часів. В народньому одягу відомий чоловічий жупан, шитий на зразок свити з бавовняної звичайно синьої, тканини.

Зближеною до свити є старовинна опанча, що виступає в Галичині й на Поділлі. Шиють її з доморобного сукна на зразок свити, та ззаду до коміра пришивають відлогу — бородицю, що її можна закинути на голову.

Старовинний крій сердака й свити затримують полотнянки, поширені особливо на галицькій рівнині. Носять їх не лише як самостійну зверхню одягу але й часто вдягають поверх свити або кожуха. Назагал полотнянки виказують примітивнішу форму крою від інших родів зверхньої одягу.

На Лемківщині чоловіки носять чугу, чуганю, довгу, широку одягу з рукавами та довгим на плечі спадаючим коміром, з великими тороками з товстих шнурків (свічок). Подібною до чуги є буковинська манта, поширений на Подніпріві опашень та кирея, кобеняк або сіряк з бородицею, що їх вдягають поверх іншої зверхньої одягу або підчас дощу.

І так серед різнородних форм верхнього одягу маємо в засаді два типи: киптар і свиту, що стали основними для всіх інших. З них розвинулися, прибираючи поли, різні форми коміра, рукавів, вставних частин та комбінуючи крій — інші форми. Та по сьогодні свита й киптар, які заховалися в чистій, первісній формі в багатьох околицях, засвідчують тяглість традиції та старовинність народного одягу.

ПО РЕВІЇ МОДИ

Передкарнавалова ревія моди стягнула багато народу. Саля „Маскоги“ була битком набита. Видно добре їм робітні „Труд“ та добірна програма привагнули публіку.

Показ одягів перетикано точками програми, як виступами „Богемі“, Стефи Стадниківної і Р. Ярославич. Це тоді відвертало увагу від суттєвої точки — показу моди. Але ці розривки мило помагали випевнювати павзи.

Робітня „Труд“ вивела цим разом сукуні роботи своєї школи. Це були простенькі милі креації, пошиті з смаком і шиком. А головне значно дешевші від роботи робітні. Так, що „Труд“ може тепер обслужити кожну клієнтку і достосуватись до кожної кишені.

Моделі робітні зате блистали елеганцією. П. Еля Олесницька, що давала пояснення на сцені, підчеркувала суттєві їх прикмети. На жаль мало було спортових суконок. Але кілька моделей було дуже ефектних. Головна вага показу була в сукнях поплудневих. Їх було багато й дуже різноманітних. Простенька, а навіть спортивно-молодеч-

форма надавали їм якогось особливого чару. Найбільше заступлена була чорна краса, оживлена різноманітними прикрасами. То пташками з срібною шкірою, то знов спряжкою з червоних кораликів, то білим комірчиком загатованим білими кораликами... Новиною були болерка, що при струнких постах гарно виглядають. Одним із найкращих моделей поплудневої, а властиво „малої вечірньої“ сукні була чорна шовкова, що її рамена й перід густо нашито лискучими чорними делітками. До цього був капелюх із чорних деліток.

Вечірніх суконь не було так багато. Особливу увагу звернув на себе модель із блакитного м'ятого оксамиту, прикрашений оригінально срібною лямкою. Поміж виробами школи була цікава молодечка сукня в ніжних молодських відтінках.

Новою ділянкою, що її „Труд“ розробив дуже щасливо, були плащі й костюми. Кілька вже весняних моделей дало головні напрями весняної моди.

Багатство моделей показало живу

чість робітні та широку її клієнтку. (Моделі здебільшого зроблені були на замовлення й деякі навіть їхні власниці демонстрували). Так що зовсім зайві були завваги управительки, п. Елі Олесницької, про якусь ніби то нехоть громадянства до „Труду“.

Справжньою ревеляцією був виступ Стефи Стадниківної. Після кількох літ відсутності вразила вона зрілістю свого таланту, багатством експресії та силою темпераменту. „Лекція географії“ виказала всі її здібності. „Жінка“ була вдалою медіодекламацією, тільки змістом не відповідала для імпрези, влаштованої працюючими жінками (чому їх зовсім поминуто у вичисленні жіночих типів).

Рена Ярославич відспівала невимушено й мило якусь італійську арію. „Богема“ цим разом не виклекала звичайного захоплення. Обі пісні були мало плястичні й переладовані різними дрібними ефектами.

Про вигляд моделей подбав косметичний салон Ст. Гаврисевич.

Л. Б.

М. Чапельська.

Українське помешкання Ідальня.

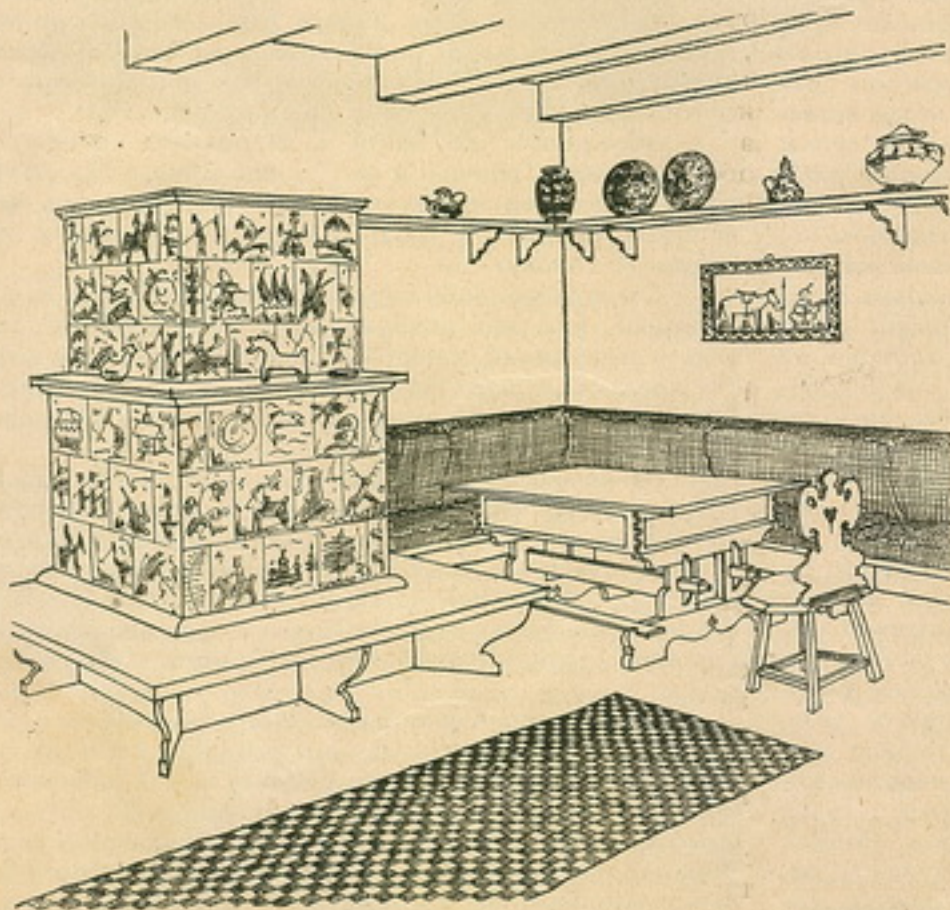
Від кухні, описаної в числі 1. 1938 р., перейдемо до ідальні. Є це кімната, що в ній переводимо майже весь час, вільний від домашньої, господарської праці та позадомашніх занять. Маючи це на увазі, дали ми до неї тапчан

(рис. ч. 2.), де після обіду можна покласти, або вигідно відпочивати з книжкою. На це дозволяє світло з двох великих вікон уміщених над тапчаном. У ідальні є геж затишній і теплий у зимі куток із столом та вистеленими ла-

вами (рис. ч. 3.). В обідову пору невелика родина, що для неї ця хата плянована, може дуже вигідно поміститися при столі. Для прийняття більшої кількості гостей, стіл можна висунути на середину кімнати так, щоб легко було обійти його з усіх сторін.

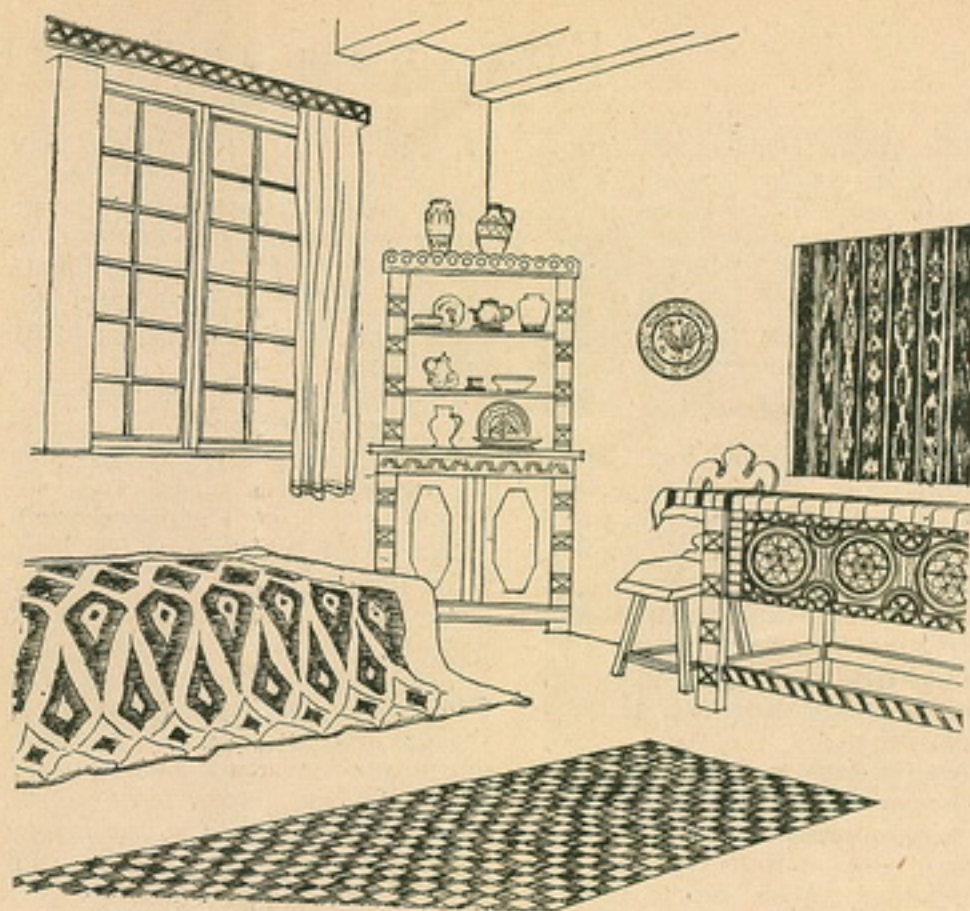
На дорожню посуду та інші речі, конче потрібні в ідальні, призначені дві кутові шафки (ч. 7-7 на пляні). Вони займають мало простору в кімнаті, а зате дають досить місця на тарілки, черки й полумиски, то що. Ті шафки вистилізовані на лад народніх мисників, близькі своїм стилем до скрині (ч. 5. на пляні). Ця остання має віко, що підноситься, або масковані дверці при ширшій стінці; це знаменитий сховок на скатерті та серветки. Таким чином усе, що потрібне до накриття стола, знаходиться в ідальні, систематично уложене і під рукою, що заощаджує господаріні багато праці й непотрібної біганини по інших кімнатах, де те все лежить звичайно по шафах із біллям.

Тут слід згадати про накриття і застелювання стола. В такому строго українізованому помешканні мусимо зважати на те, щоб навіть деталі, як порцеляна й обрус, не псували загальної стилістичної єдності. З обрусами тут уже клопоту немає. При допомозі „Н. Х.“, що подає такий широкий і різноманітний вибір обрусів та серве-

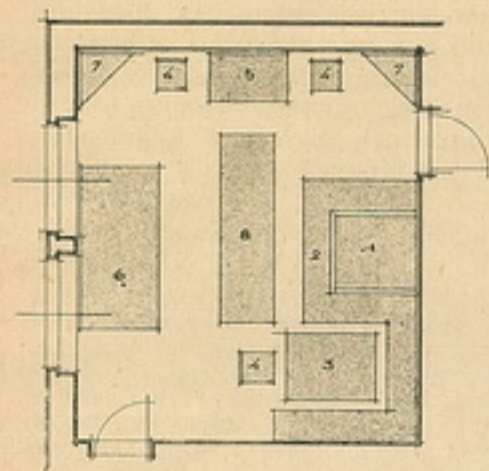

Піч і куток зі столом у ідальні.

ток, вишиваних, мережаних, чи гаптованих, до щоденного та святочного вжитку при допомозі одного навіть річника можна цю проблему легко розв'язати. Та не така вже легка справа з начинням. Народня кераміка не надається до модерного щоденного вжитку, вона відіграє тут роль чисто декоративну. Та з другого боку ця справа не така то складна. Дешо, як плоскі тарілки, можна брати з народніх, часом навіть на ярмарку можна докупити і такі самі горнятка на каву, молоко чи какао. Але взагалі найкраще все конечно вибрати в крамницях із модерною порцеляною та керамікою, хоч це не буде в народньому стилі, але завдяки своїй простоті не поспує стилевій атмосфері цілої їдальні. Треба тільки вважати, щоб посудина була по змозі однобарвна, гармонізувала з загальною колірною гаммою цілої кімнати та обруса й передусім не була надто тонка та розмальована у всякі скомпліковані взори, чи квіти. Є навіть т. зв. модерна кераміка, пристосована до практичного вжитку, що має масивний вигляд народньої кераміки та надається

Кут із мисником та гапчаном у їдальні.

Плян кімнати.

дуже добре до снідання, підвечір'ку, чи вечері, де не треба як при обіді багато різнородної посудини.

Щодо оббиття лав, килиму над скринєю, хідника (ч. 8. на пляні) й покриття на тапчан, маємо тут уже великий та вибагливий вибір на чисто народніх мотивах. На наших рисунках килим над скринєю походить із одної добре знаної косівської робітні. Є це мотив гуцульської верети. До нього вже пристосований гуцульський ліжчик на тапчані і хідник теж із гуцульської, чи покутської верети в паски, або кратки. Оббиття тієїж

самої робітні, що випрацьовує спеціальні тканини на меблі. Воно може бути теж із вовняної тканини, чи верети, що в них маємо багатий вибір. Тут можна вибрати собі теж загальну колірну гаму — н. п. рожево-червону, жовту та помаранчеву, — або чорну, білу й сіру (ліжчик та хідник із природної вовни) тільки з барвними акцентами в килимі та оббитті матеріалів. Завіски при вікнах зроблені на взір перемітки, або ж таки із самої перемітки з тканими заборами, з барвним рубцем на долині. — Для тих, що любуються у квітчастих узорах, тут теж немає обмежень. Однак й тут треба примінитися до килиму на стіні, бо він найбільше впадає в око. Припустім, що виберемо квітчастий килим, роблений на старо-український лад. Припустім, що в ньому переважатиме краска блакитна, подібним стилевому килимом можемо закрити тапчан і тоді матеріал обтягнемо одностайним синьо-сірим самоділом, або полотном вибраним у гранатові взори.

З огляду на те, що в обстановці є доволі різьб, а в тканинах теж багато орнаментів, стіни лишаємо одностайні, білі, ясно кремові чи тепло попелясті, відповідно до кольоризації тканин. На їх однамнітному тлі краще виходить бага-

то розмальована кахлева піч, кераміка уложена на полиці та килим над скринєю. Місце між кутом із лавами та дверима до гостинної кімнати дуже добре надається на ікону, мальовану на дошці, чи на шклі або на дерев'яний інкрустований, чи гладкий хрест. На стіні між лавою і полицкою повісили ми форму на вибивання пряників, уживану на Великій Україні. Її можна заступити дерев'яним або глиняним тарелем, можна теж повісити образ, що підходить до їдальні — квіти, мертва природа з овочами, тощо. Лиш, борони Боже, не каліські лубки з місяцями і т. д., що вже вспіли засмітити неодного помешкання.

У печі палиться або з передпокою, або при дверях до сіней під лавою, яку можна підносити.

Коли до цього загального пляну додамо ще кілька вишиваних подушок на тапчан, квіти при вікнах, коли застелимо стіл та скриню серветками, вишиваними, або зробленими з ненадто грубих народніх тканин і покладемо на них дзбанки з китицями квітів чи сухих трав, на печі примістимо трираменний свічник або дзбанок — матимемо затишну та вигідну кімнату, де приємно буде нам відпочивати, їсти чи працювати.

Голос із заточення

(До дискусії).

Д-р Софія Парфанович порушила дуже важку для нас тему. Хоч і не живе на заточенні та дуже живо відчула недолю забутих на чужині людей. Правда, про те вже писалось не раз у пресі. Але ніхто так добре не вмів підхопити того, що найважливіше та не дав конкретної поради, як із цього вийти.

Живу на заточенні вже кільканадцять літ. Находжуся в тому щасливішому положенні, бо могла собі дім урядити справді „твердиною“. Мій муж українець і дім провадимо по українськи. Останнього року привезла я собі з вакацій навіть служницю зо свого села, щоб діти чули більше української мови.

Але, як каже пані доктор, не всі так влаштувались. Багатьох кидає доля неодруженими в далекі сторони й вони нидіють тут без рідного слова. Маю змогу бачити різних заточенців. Кільканадцять літ це шмат часу! Деякі уникають свідомо всего, що своє, а другі знов байдужніють і затрачують усякий зв'язок із краєм. І одні і другі ще не є втрачені. Оті „дуже обережні“ всеж таки куплять інколи українську книжку (коли поїдуть у рідні сторони), або дадуть лепту на якусь свою ціль (із застереженням, що їх не оголошувати).

Другі, ті байдужі, всеж таки мають якесь „слабе місце“, що за нього можна їх ухопити. Чи це буде рідна пісня, або вишивка, чи дитячі спомини або різдвяний звичай. Дрібні щоденні речі можуть іноді розворушити приспану свідомість.

Але найгірше справа мається з тими, що одружились із чужинками. Це вже дійсно втрачені для нас люди. Життя серед своїх чотирьох стін має непереможний вплив. Тому завважи п. Ст. Конрада, про те, що ледве один відсоток таких подруж не пропадає для нас, є вповні слухний.

Чи можна цьому зарадити? Пані доктор радить заложити устанovu, що займалась би посередництвом подруж між заточенцями. Це могло би дійсно бути добре, колиб ця установа була поважною. Але хочу тут подати спосіб, що ним удалось мені „помогти“ одному заточенському подружжю.

Та тут мушу ще зазначити, як ми самі живемо і ставимось до своїх товаришів недолі. Як тільки перенеслися до нашого міста, думали, що ми одинокі там заточенці! Та згодом показалося, що нас є більше. Тільки кожний живе одинцем, для себе. Ми попробували запросити до себе одного-двох. Стали заходити. Тепер уже

сходимось правильно у нас, що неділі. Обговорюємо часописні новини. Обмінюємось книжками, відшукуємо спільних знайомих ітд. І так зложилось, що кожний наново закинений сюди земляк зараз знайде дорогу до нас. Навіть найбільш боязких зуміли ми переконати, що товариське життя йому ще нічим не грозить.

Я знала, що один із тих заточенців мріяв одружитись з українкою. Попробувала його намовити, щоб свою відпустку провів у краю. Написала до своєї рідні, щоб занялась тим приїздом і по можливості впровадила його в товариство. Пощастило. Пізнав молодого дівчину, що йому подобалась. Якийсь час вони переписувались, потім вона приїхала до мене й побула трохи. Вже півтора року, як одружені і гадаю, що щасливі.

Не завжди воно йде так гладко. Але я піддаю цю гадку тим заточенцям, що живуть у подібному як я положенні. Може й вони могли б спрямувати котрогось із неодружених до рідного краю? А головне: порадити тим читачкам, щоб і вони пробували гуртувати заточенців у своєму домі. Товариські взаємини не можуть нікому пошкодити. А скільки доброго можуть зробити!

Заточенка.

Львів у січні

Заколядували ми, де і як хто міг. Хто в Славську при лещатарській ялинці, а хто на селі над столом, прикритим снігом. Найменше пощастило таким, кому довелося святкувати в місті. Тут хіба тільки міські батярики заколядували під дверима. Ім то на Різдво рай. Ходять від дверей до дверей, а не раз навіть по кілька разів до одних і тих самих дверей підходять. Головна, щоб той наперед був все інший. Хто там дивиться на тих, що ззаду!

Але коляди прогомоніли вже, прийшов Новий Рік.

Повно вже тоді студентів у Львові — приїхали зо свят — готові до карнавалової кампанії. Отже не дивно, що перша „баталя“ так добре вдалась. На перший вогонь — прийшла Маланка. Лютені запрошення заповідали рисунком, що це К. Л. К. — символ старого року — разом із „Захоронкою“ — новонародженим роком — запрошують на Маланчин Вечір.

А відгукнулись на те запрошення — народу повні салі. Але пізнати, що це перші вечірничі і що це ще не карнавал. Бо хоч більшість суконь уже довгих, але є ще багато й коротких. Але не тільки в цьому річ. Ще не привикли ми до танків на великій салі. Кожний

танцює „про себе“ — один сюди — другий туди. Придався б „регулятор руху“, неначе на рухливих вулицях європейських столиць. А так, то сая неначе занепокоєне муравлище, де кожний у погоні за клантиком вільнішого місця розбиває по дорозі ближніх. Але не треба буде регулятора! Ще одні вечірничі а все уложиться в згідливе русло.

Але це не перешкоджало до білого ранку крутитися в крутому вальчику. Бо що ближче ранка, то тим більше вальс випирає інші танці.

Білим ранком ідемо до дому. А по дорозі... на молоко до Маслосоюзу.

Ворогам „Відродження“ — нелегко була дорога до дому, бо ранішня ожеледь то навіть найбільше протиналькованим — перешкождала в ході.

Різдво — святкували ми в родинному крузі — а Щедрий Вечір у кругах других спільнот. Ось студенти зашедрували спільно, а Центросоюз зібрав усіх своїх співпрацівників на спільну вечерю. Ще й приладили веселу „радієву програму“. Ой допекли одні другий за посередництвом мікрофону! Але все на весело — отже нешкідливо.

Не можна було навіть виспатися до полудня після Щедрого Вечера, бо Йордан зібрав усіх, хто жив, на Ринку. Дав-

но не було такого вчистого Йордану і такої чисельної участі львовян. Закишіло на Ринку, загомоніла коляда і пісня. Навіть дві дуті оркестри найшлися у Львові. А по відправі, як не кинуться всі по свячену воду! Трохи аж немилу вражає така безоглядна і безцеремонна товкнітя.

А після Йордану — уже пішли таємні наради з кравчинями — приготування до карнавалу. Рубчик таємниць відслонила ревія „Труду“. Але даліше — побачимо в карнавалі.

Чому кажу „таємні заговори“? Спробуйте перевести маленьку анкету, запитайте знайомих панянок чи вибираються на які вечірничі і чи готовлять уже суки. Я можу рішуче заявити, що ні — „ані не вибираються, ані не шийють нічого істотного нового“, а друга частина з таємничою міною скаже — „може“...

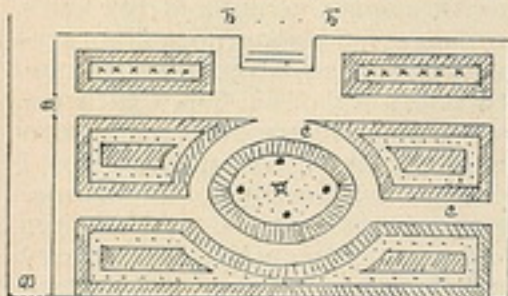
Але не журіться, усіх їх стринете напевно на перших вечірничих, а якщо ви дуже тим зацікавлені і схочете з ними слідкувати, то вже тепер переловите їх, як тихцем мандрують на „воєнні наради“ до кравецьких салонів. А там теж могли б вам відкрити не одну тайну, що готується на карнавал. Але це шкода труду, бо кравецькі робітні зв'язані „урядовою таємницею“.

Уна.

На городничі теми

III. Вибір стилю оздібного городу й інші зимові заняття.

Город можна уладити на французький або англійський спосіб. У французькому квітнику форми грядок правильні, геометричні (прямокутник, трикутник, еліпса, коло, зоря). Англійський або т. зв. пейзажевий город не має правильних форм, але наслідує

Плян квітника. Грядки об'явлені муравою. Б. ... Б. = хата, с = стежки, ф = фіртка, х = далі, О = плачуча рожа, ● = пенні рожі, :::: = літні квіти, //// = трава.

природу, що без розбору розкидає рослини одинцем, або цілими групами і творить з них фантастичні картини.

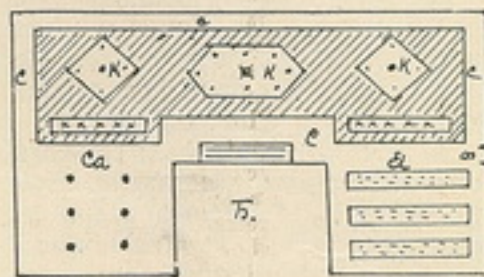
а) Французький город підходить здебільша на малий простір. Серед необхідного травника правильно розкинені грядочки й стежечки. Якщо нема одного спільного газону, тоді кожна грядочка обведена муравою, що відмежовує квітник від стежечки.

Більшість аматорів любується в квітнику, засадженому різноманітними пахучими квітами. Однак є також прихильники т. зв. килимових квітників, що на них садять групами самі низенькі рослини з барвистим, різноколіровим листям і дрібними квіточками. В килимовому квітнику головну роль відіграє зіставлення красок, їх згармонізованість й контрастність. Такий квітник є дуже коштовний, бо розсада килимових рослин дуже дорога, та ще й потрібно її дуже багато навіть на малу грядочку, бо садиться їх дуже густо. Авітим килимовий квітник викликає побажаний ефект перед великими, монументальними будинками, палатами, тощо. Килимовий квітник мусить мати правильні, геометричні контури, а рослини укладається в ньому теж у геометричні wzори.

б) В англійському городі, при-гожому радше на більший про-

стір, садимо кущі й дерева групами (смереки, берези, туї, червоно-й білолисті клени, буки, таволги, рябину, калину (Boule de neige) щедренець. У пляні слід передбачити, де їх примістити, щоб закрити мур, паркан, або сусідні хати чи будинки, або щоб викликати враження більшого чи зменшеного простору. Середину англійського городу займає травник, що на ньому садять одинцем (солітери) або групами кани, далі, рожі пенні й кущеваті, та нижчі кущі, як наприклад: вайгелію, девцію, магнолію. Групи оздібних дерев слід підшити ґрунтовими, зимотривалими гортензіями (Hydrangen) магонією (Ilex), лігустром, та об'явувати травником.

До англійського городу підходить теж своєрідний, регіональний квітник, званий скельним або альпійським (alpinum). Уладжуємо його або на природних узгір'ях і горбках та узбіччях, або будуюмо з каміння штучний горбок, неначе фантастичну скалу. Каміння лучимо мулярською заправою, щоб його не розсунула вода під час дощу, а всі щілини засипуємо землею, перемішаною з вапном і піском. Поміж каміння садимо скельні й високогірські рослини, наприклад скельні гвоздики, білотку (шаротку), свічурник (Gentiana), срібlistу шалвію, пільні фіялки, скельну папороть, дзвіночки, гірський блават, чортополох (девятисил Caribina acaulis) тощо.

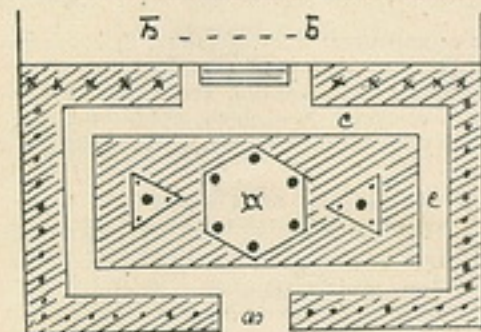

Плян квітника: Б = будинок, к = кльомб, с = стежки, ф = фіртка, я = ярина, Са = сад.

Живопліт у квітковому городі може мати різне завдання. Він відмежовує квітник від яринника або саду, закриває поганий паркан, або захищує город перед інвазією непрошених гостей, то знову творить стіни й алеї в англійському, пейзажевому городі. Низький, букшпановий живопліт можна теж садити як обвідку до-

вокола квітових кльомбів. Живо-пліт садимо в осені, в зимі в безморозні дні й навесні (ще перед випуском листя).

Б) Ті аматори, що вже здавна мають квітник перед хатою, мусять теж у зимі призадуматись над майбутнім виглядом свого городу й випрацювати плян весняних робіт і всяких змін у своєму квітнику. Деякі оздібні кущі вирости

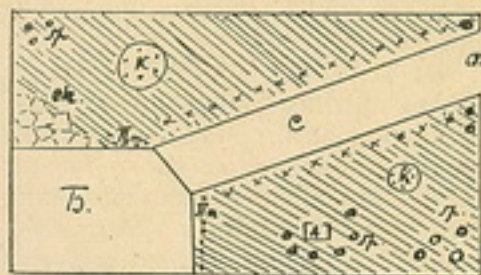

Плян квітника: Б. ... Б. = будинок, с = стежка, //// = травник, О = плачуча рожа, ● = пенні рожі, .. = кущеваті ожі (Polyantha), х = далі, ф = фіртка.

надмірно, треба їх усунути або притати (січень і лютий), інші слід пересадити в інше місце, бо затінують вікна або грядочки. Треба теж зимою понаправляти й доповнити городничє наряддя, замовити й понаправляти скриньочки під засів насіння й на тераси, балькони та вікна, переглядати далі, олеандри, мушкетельки, що їх зложено в пивниці й відкинути зогнилі частини, а хто має парник (інспект) мусить уже в січні його приготувати, бо в лютім уже треба в ньому сіяти насіння деяких рослин, наприклад гвоздиків, далі і т. п., щоб іще цього самого року зацвіли. На травники слід розкинути перегнилий обіріник, якщо цього не зроблено в осені.

А і Б) Усі аматори-городники, без огляду на це, чи їх квітник існує вже давніше, чи його мають намір щойно оснувати, повинні взимі постарати обірінику до весняної перекопки грядок і підсилення квітника, постарати вапна й піску, що їх будуть домішувати до землі й посипати стежечки. Далі слід приготувати дерев'яні скриньки, якщо не маємо парника й достаточну кількість тичок і пати-ків до далі, рож і літніх квітів. Тички й палики до рож помалювати зеленою фарбою, змішаною з покостом. Слід постарати личка до прив'язування рослин, замовити або купити городничє наряддя,

щоб мати навесну вже все готове а також постарати кілька глиняних вазонків різної величини, щоб ними накривати розсаду перед морозом, сонцем та вітром.

Плян квітника: Б = будинок, С = стежка, Ф = фіртка, А = альтана, К = кльомб, Гр. = дерева, або кущі, Пн. = пущі рослини, Х = далі, /// = травник, Ск = скельна група, .. = рожі.

Наприкінці слід замовити добре насіння літніх і зимотривалих квітів.

Порядно замовляти насіння за-

вчасу, отже вже в січні або люті, бо фірма, що висилає насіння, не може відтак подолати натовпові замовлень, що приходять на весну всі нараз. Годі на цьому місці поручати якийнебудь склад насіння, всетаки найліпше їх замовляти прямо в продуцентів-городників, або в таких складах, які дають запоруку свіжого й здорового насіння.

При доборі насіння допоможе нам плян квітника. У пляні зазначені вже виміри простору на літні й зимотривалі квітові рослини, на рожі й оздобні кущі. У пляні намічені теж коліри квітів і їх комбінації. Тому випикуємо з цінників назви насіння квітів, їх краски й ціну та замовляємо їх. При цій нагоді слід замітити, що всякі ясноквітучі квіти (білі, рожеві, жовті, яркочервоні, ясносині) виглядають на квітнику найкраще. Темні краски (багряні, амаранто-

ві, бузкові, фіолетні) вимагають контрастування білими або жовтими рямцями. Все таки найчепурніше виглядають квітові грядки, коли на них росте й цвіте багато квітів одного роду й одної, а що найвище двох красок. Тому порядно купувати насіння по колірам, наприклад рожеві левконії, білі левконії, червоні гвоздики, жовті братки а не так звану „мішанку“ (в мішаних красках), хочай мішанка є звичайно дешевша. Ніколи кльомб квітів не буде добре виглядати, коли на ньому квіти сорокати, або коли посадимо всуміш різні квітові рослини, різного росту й форми. Тому виготовка точно обдуманого, подрібного пляну квітника є найважливішою і безумовно конечною, приготовною працею, що її необхідність покажеться наглядно на кожному кроці при оснуванні й плеканні квітника. (Далі буде).

Наталка Гаврих.

Накриття стола

Стіл добре удекорований повинен творити композиційну цілість. Засадничі складники цієї цілості є зазвичай тарелі, ложки, ніж, вилки, скло і різні дрібні предмети, що їх утавлення довкола берегів стола творить певного роду ритм і раму, менш більш однакову в кожнім домі і на кожне прийняття.

Рама ця виступає виразно при столі на більшу кількість осіб, при малій кількості накрыття це підрядний елемент декораційний. Однак дає завжди виразний ритм площини стола.

Кожна добра композиція повинна мати крім засадничого ритму, якийсь пункт сильніший, більш наголошений, що надає властивого характеру цій композиції.

У цьому випадку декорація ставить собі за завдання знайти місце і форму тих властивих акцентів. Переважно буває призначена на це середина стола, але не можна заняти на декорацію стола цілої вільної площини, бо годі стіл робить враження перелатованого. Мусимо залишити вільний простір, відділяючи ужиткові елементи застави від декораційних і в той спосіб визначити границю, що поза неї не повинна виходити цілість декорації на площині стола.

Ширина цього простору буде залежна від ширини стола. Не

можна цих вимірів докладно подати, але є певна засада поділу площини стола, а саме: 1. смуга, що її ширина становить накрыття для осіб; 2. вільний простір; 3. середина, простір декораційний.

Не можуть ці смуги мати однакових вимірів. Це елементи зовсім різні і цю різницю мусимо підчеркнути.

Сталий розмір це перша смуга, 30—45 см., слідуючі дві смуги залежні від ширини стола, перша з них 8—10 см. вільна, друга 20—25 см. це декораційна.

Ще хочу сказати кілька слів про цю декорацію. Тепер є мода низького декоровання стола. Це зовсім льогічно, бо стіл повинен людей лучити, а не ділити.

За декорацію в засаді служать квіти в низьких підставках. При вузьких столах мусимо звернути спеціальну увагу на величину і форму декораційних елементів. Це мусять бути якісь малі вази, що повторялись би і творили цілість, а ніколи якась велика ваза, більша від тарелів. Цілість стола скомпонована помисловом і добре, дає велику мистецьку вартість, незалежно від кошту декорації. Пр. стіл удекорований скромними соняшниками, пільними квітами, чи диким вином восені дає ефект, що може побити найкращі сторчки в кришталевій вазі. За декорацію можуть послужити зимою

колірові стяжки, чи ангельське волосся підчас Різдва уложене в скісну крату на декораційній площині, притиснене по кінцях шишкою, оріхом, яблуком.

Немає кращої і то сталої декорації стола, як наші чудові вишивки на білому тлі обруса.

Стіл накривається білим обрусом, лише до підвечірку, скромного другого снідання вживаємо колірових.

Крім великих обрусів, є ще інші способи накрыття стола.

Стола з гарного дерева можемо не закривати цілковито. Уживаємо тоді переважно малих прямокутних серветок, що служать кожній особі зосібна за обрус. На це вже спеціально надаються наші вишивки.

Дуже модерне, але то вже на більші прийняття, це декоровання стола дзеркальними плитами, що на них утавляємо свічники з коліровими свічками, чи квіти.

АРОМАТИЧНІ ОЛІЙКИ „ПЛАСТУ“

з запахом румовим

цитринним

рожаним

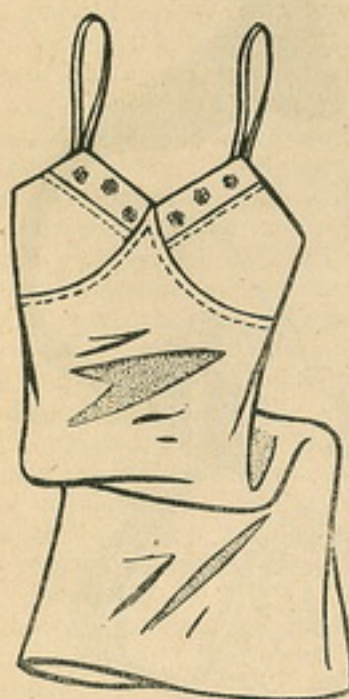
ананасовим

ванілевим

Ц. НАЙКРАЩИЙ ДОДАТОК ДО ПЕЧИВА.

Форми для всіх

Сорочка денна ч. 955, прикрашена мереживом або вишивкою. Гора сорочки більше складна як звичайно. Можна шити її з білого або кольорового матеріалу. Якість матеріалу може бути різною: біле тонке полотно, перкаліна кольорова, ревеліна, батисти.

Форму можна дістати у величинах I, II і III.

Виміри для величини	I	II	III
Обем у грудях	85	90	100
Обем бедер	94	98	110

На сорочку потрібно дві довжини матеріалу.

Як кроїти сорочку?

Перед кроєнням порівняти горішний обем з виміром власним, може зайде потреба поширити або звужити форму.

Як шити сорочку?

Скроєну сорочку вишити у місцях, як позначено на моделю, або вигантувати.

1. Настебнувати перед сорочки, допасовуючи значки.
2. Зшити боки сорочки французьким швом.
3. Долину викінчити рубцем, широким на 1 см.
4. Гору сорочки викінчити скісною лиштвою. Лиштву пришити з правої сторони, відтак відвернути на ліву, з лівої сторони викінчити ручно (крито).
5. Вшити раменця й пришити.

Складові частини форми:

1. Горішня частина переду сорочки.
2. Перед сорочки.
3. Плечі сорочки.
4. Горішня вишивана частина сорочки.

Комбінація під сукню ч. 955 а, прикрашена галтом або вишивкою. Шийється її звичайно з шовку, тому що на шовковій сукні краще лежить. Надається на це шовк до прання, лявобіль й багато інших дешевших шовків. Крій комбінації подібний до сорочки, однак

різниться тим, що в стані й бедрах є втята й допасована до фігури.

Форму можна дістати у величині I, II і III.

Виміри для величини	I	II	III
Обем у грудях	85	90	100
Обем бедер	94	98	110

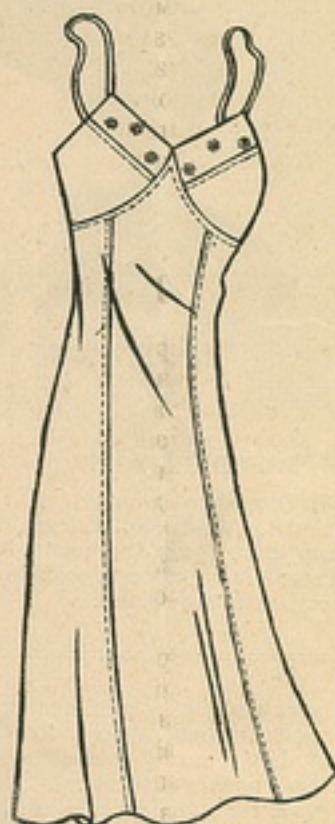
На комбінацію потрібно дві довжини матеріалу.

Як кроїти комбінацію?

Ці самі вказівки, що у сорочці.

Як шити комбінацію?

1. Настебнувати шви в переді й плечах сорочки.
2. Настебнувати гору сорочки (вказано на моделю).

3. Зшити боки французьким швом.
4. Долину викінчити рубцем.
5. Гору викінчити скісною лиштвою з лівої сторони.
6. Вшити й пришити раменця.
1. Горішня частина комбінації.
2. Горішня вишивана частина комбінації.
3. Перед.
4. Бік переду.
5. Бік заду.
6. Половина середини заду.

Ч. 956. Нічна сорочка. Рукави довгі, вшивані, в долині поширені, вузький пояс з того самого матеріалу, що сорочка.

На сорочку уживаємо матеріалів, як батисти, перкаліна, ревеліна, також шовкові як лявобіль.

На сорочку потрібно матеріалу 3.25 метр. поодинокій ширини.

Форму можна дістати у величині I, II і III.

Виміри для величини	I	II	III
Обем у грудях	85	90	100
Обем бедер	94	98	110

Як кроїти сорочку?

Провірити виміри власні з вимірами форми. Якщо зайде потреба, акоротити чи продовжити форму. Розложити форму на подвійно зложений матеріал, припнути шпильками, зазначити усі значки, що є на формі, викроювати за формою. Форма включає 1 см на шви. По скроєнні вишити сорочку.

Як шити сорочку?

1. Настебнувати шви в переді й плечах.
2. Зшити бічні шви й рамена французьким швом. Загнути в долині рубець на 1 см. й застебнувати.
3. Зшити рукави французьким швом.
4. Долину рукавів викінчити з лівої сторони скісною лиштвою з того самого матеріалу, що сорочка.
5. Пришити рукави, надаючи їх, щоб добре лежали.
6. Виріз довкруги ший викінчити скісною лиштвою з лівої сторони.
7. Вшити вузький пояс.
8. При зішиванні швів допасовувати докладно усі значки й цифри, що є позначені на формі.

Складові частини форми:

1. Горішня частина переду сорочки, вишивана.
2. Половина переду сорочки.
3. Бік переду.
4. Бік заду.
5. Половина середини заду.
6. Рукав.

ПРОЕКТИ ДО ТАБЛИЦІ ВЗОРІВ НА ОКЛАДИНЦІ.

Ч. 1. Зручна торбинка до літнього вбрання. Ясне тло, чорна вишивка. Галузистий взір із рукава сорочки.

Ч. 2. Полотняна суконка для дівчинки. Вишивана синім. Взір із рукава.

Ч. 3. Оригінальна подушка. Широкий взір ч. 1. примінений скісно. (Канву витинаємо рівно, але пришиваємо навскіс). Одно вільне поле заповнюємо також хрестовими мотивами.

Ч. 4. Блузка з білого бурунчуку. Довкруги ший й рукавів обведена чорним узором.

Ч. 5. Подушка-валок. Довкруги вишита широким узором із окладинки.

МОДНИЙ ПОРАДНИК.

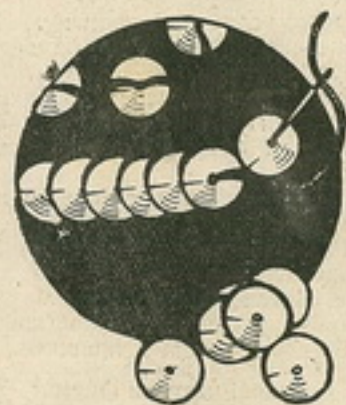
Ч. 1. Зручна торбинка до літнього вечірнього сукня і в описі подано, що може бути вишивана паєтами. Що це таке? Я розпитувала в крамницях і в нашому містечку цього немає. Прошу це ближче пояснити.

Подольська.

1. Паєти це щось у роді давніх флітрів, чи як їх по народньому називають „деліток“. Це є круглі плитки з лискучої маси з дірочками посередині, або на краях. Різняться від флітрів тим, що є більші й можуть бути різноколірові.

У „формах для всіх“ знайдете ве-

Ч. 4. Блузка з білого бурунчуку. Нашивати їх зовсім легко й ляйкові, коли робить це дуже точно. На рисунку

бачите спосіб нашивання. Коли ці паєти мають бути в певному відступі від себе, тоді прикріплюємо плитку з обох боків. Коли ж нашиваємо густий ряд паєтів, тоді прикриваємо одну плитку напів другою так, щоб шов попередньої плитки був прикритий.

Паєти ці будуть дуже модні цього карнавалу. При вечірньому світлі мерехтять дуже гарно й прикрашають кожну й найскромнішу сукню. Можна дібрати їх до кожної краски.

ПОВІДОМЛЯЕМО,

що по повероті з заграниці запасли ми наш
сальон у найновіші креації корсетів
корсетів і нагрудників

**Ф-МА ПІЗЕН,
ЛВВІВ,**

Приймаємо тальони С. О. Т.

часово в ПАСАЖІ МІКОЛЯША

НОВІ КАПЕЛЮШКИ

Не знаю, чи була колинебудь мода капелюшків такою щедрою для пань, як цього року. Навіть найбільше вибаглива пані може задоволити свій смак. Цьогорічні весняні капелюшки прибирають різний вигляд. Головки капелюхів дуже різноманітні; починаючи від дуже низеньких „канотіє“, середньо-високі, різно фантазійно уложені і дуже високі, закінчені горою несиметрично, або гострим кутом. Криси капелюхів різної величини, залежно від личка пані. Напря́м криси: перід нахилений до личка, а криси з боку фантазійно підігнена.

Дуже модні є капелюхи чи то берети від чола, більше, або менше високі, а навіть у формі плиткового тареля. Новістю є турбани, гарно драповані, чи то з шовку, чи з оксамиту. Позатим є різні фантазійні точки, що їх можна різно обертати.

Новістю є вечірні капелюшки, що прибирають форму квітів і то, або один квіт творить головку, або причіплений зпереду, закриває більшу частину повсяного, або шовкового капелюшка. Квіти ті роблені з оксамиту, імітують цілком природу (Соняшник).

До всіх французьких капелюхів модні є воальки, що їх різно укладають.

Краски: чорна, жовта, зелена, синя (*sapphire blue, lavender blue*). Колір масла (*Butter white*) червона й коралева. **Мак.**

Елегантний жакет, прикрашений ящіркою.

Така торбинка тепер останній крик моди.

Останні
карнавалові
новини

в шовках,
лямах, лямових брукатах і мереживі
в величезному виборі у фірми

АДОЛЬФ АВЕРБАХ
Львів, Ринок ч. 20.

Елегантний костюм на перехідний час.
Модель розкішний, але для... струнких
пань. Ну і грошовитих.

МОДНІ ВОВНИ, ШОВКИ
солідні й тривалі
поручає
„ДІМ МОДИ”
ЛЬВІВ, ЕВРОП. ГОТЕЛЬ.

Дуже модні тепер аплікації-везерунки
з лискучого матеріалу. На цій чарівній
чорній сукні з креп-сатену аплікація ви-
конана футром.

НОВИНКИ В КУХОВАРСТВІ

курс під провод. Наталки Гаврих
починається в лютні ц. р.

У програмі: Модерне прийняття

Пісні страви

Городовина

Конфітури

ВЕЧІР НАРОДНОЇ НОШІ

відбудеться

3. березня ц. р.

Хто бажає вивести якесь народне вбрання, просимо зголосити його перед тим в управі кооп. „У. Н.

М.", Львів, ул. Ходкевича 9.

Для порядку показу це конче!

Військовий стиль вкрадається тепер і до жіночої моди. Ось зимовий костюм із накладними кишенями з футра. Чи не навіває думки про стрункий військовий однострій?

Ця ексцентрична пані, обвішана срібними лисами хіба може служити за взір маріогравства. Але подивитись на неї приємно.

Незалежний інформаційний
тижневик

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ

докладно знайомить із життям української еміграції та подає головні українські новини.

Річна передплата в ЧСР, Польщі, Австрії та Югославії Кч. 40, в інших країнах Кч 60.—

Адреса Редакції і Адміністрації:

Praha XII, Šumavská 16, ČSR.

Сукні й костюми, плетені ручно, це останній крик моди. Ось модель, виконаний у паризькій робітні, що дістає нагороду на балю преси.

ЯК БОРОТИСЯ ЗО ШКІДНИКАМИ
ВАЗОНОВИХ РОСТИН

ПОВЧИТЬ ВАС КНИЖКА

О. Бережницької-Будзової
КВІТИ, ПРИКРАСА НАШИХ ВІКОН
І БАЛЬКОНІВ

Коштує 1.— зл., з пересилкою 1.20 зл.

Замовляти: „Нова Хата“, Львів, Ходкевича 9.

САМО ПЕРЕ
ВЕСЬ БРУД БЕРЕ

МИЛО ДО ПРАННЯ
ОКСАНА

ФАМОЗА ЛЬВІВ
Потоцького 58.

Оригінальний вигад моди. Сукня, зло жена з двох красок, чорної й якоїсь ясної. Прекрасно надається до перер'бок. Попробуйте!

ЛЮКСУСОВА ПАСТА

ДО ВЗУТТЯ

ЕЛЕГАНТ

В ТУБКАХ

В УСІХ КОЛЬОРАХ

У Парижі носять до вечірніх суконь еспанську хустку на голові. Сукня також пригадує Еспанію. Чому? Бо це властиво не одна, а дві сукні, так як є дві Еспанії. Зверху чорна, оксамитна, а спідна біла, шовкова.

Елегантна пополуднева суконка з чорного марокену. Морщення зпереду дуже цікаве. А великий срібний кліпс у формі стріли придержує його. Оригінальна торбинка, що тепер дуже модна в Парижі.

Добре печиво
гарантує

„АРОЗА“

ПОРОШКИ
ДО ПЕЧИВА

Приписи

СТРАВОПИС НА ПРИНЯТТЯ.

Подаємо зразковий стравопис на різного типу прийняття. Вони навмисне уложені обильно, щоб можна викреслити з них одну-дві страви. Викреслюючи, треба все вважати, щоб лишилося рівне число м'ясних і пісних страв.

Снідання вполудне.

Городинна салата з яйцями.
Гарячі ковбаски на грінках.
Розбеф по англійськи.
Суфлет із овочів.
Чорна кави.

Підвечірок.

Така малих гарних канапок. Пампушки. Дрібні тісточки. Чорна кави з білою кремовою сметанкою. Чай. Овочі.

Вечера.

Шинка на полумиску, декорована огірками, корнішонами, твердими яйцями, сирівка з моркви.

Чиста юшка помідорова в чашках.
Півфранцузькі пантетики з ковбасками.
Індик начинюваний, салата з капусту.

Варена бульва, запікана з пармезаном.

Галарета пончова.
Чорна кави.

Яриина салата з яйцями.

Потрібно: 8 яєць, пів поштового оселедця, кілька корнішонів, маринованих грибів, салата з варених яриин з горошком і яблуком, майонез.

Обмити шкаралупку яєць, вложити до окропу і зварити на твердо. Почистити оселедця, вийняти ості і посікти, або змолоти на машинці від м'яса. Яйця обібрати, стягти білок при тоншому кінці й обережно вийняти жовток. П'ять жовтків перетерти через сито, посікти корнішони і вимішати з жовтками та оселедцем та заправити майонезом до смаку. Цією начинкою наповнити білок так, щоб заокруглявся. Уложити яриину салату на полумиску і кругом поставити яйця на стятому кінці. Удекорувати маринованими грибами.

Решту білків ужити до салати (посікти), а жовтка на майонез.

Ковбаски на грінках.

Потрібно: 4 ковбаски, 2 повздовжні грінки черстої булки, 1 цм. завгубши,

масло. До підливи: 4 дека масла, 4 дека муки, шклянка сметани, пів шклянки води, хрін, сік із цитрини, жовток, 1 деко тертої булки.

Обмити ковбаски й обібрати зо шкірки. Покроїти дві довгі грінки булки, обібрати зо шкірки, помастити маслом, перекроїти впоперек так, щоб повстали 4 кусники і положити на пательню посмаженою частиною на спід. Перекроїти ковбаску вздовж, уложити її на грінці, помастити густою хриновою підливою так, щоб прикрила ковбаску і грінку і посипати тертою булкою. Перетяти на три частини і запекти. Коли грінки зарум'яняться зо споду, подавати.

Підлива. Втерти хрін. На розігріте масло всипати муку, присмажити, але не зрумянити, відставити з вогню і розвести змивною водою, підогріти, розвести сметаною, додати стільки хрину, щоб підлива була досить густа. Додати до

Склиця: 10 дека чекочади, пів шклянки молока, 1 деко масла.

Біла з цукром втерти на пухку масу, втиснути сок із цитрини, вимішати з оріхами, спекти два коржі в круглих тортівницях, вимашених добре маслом і висипаних тертою булкою.

Начинка: Масло втерти на піну, додати жовтка, цукрову мучку, товчену ванілію, помаранчеву шкірку смажену і покрайну в тоненькі паски. Вливати погрюхи зимної кави й руму, і додати чекочади, розігрітої, або розпушеної в молоці. Все втерти на суцільну масу.

Перекладання торта: Зимні коржі переложити масою, добре вирівнюючи краї. На краї торта треба масу вимішати з окрухами бішкопту (3—4 бішкопти) і такою масою зачистити краї. Потім обляти все склицею, себто чекочадою, розпушеною в молоці й змішаною з маслом.

Добра українка

вживає тільки

мила „ЦЕНТРОСОЮЗУ“

смаку соли, цитрини й цукру і заварити. Відставити. Вбити жовток і скоро вимішати. Підлива повинна бути густа.

Канапки.

Покроїти один век, або малі півмасляні булочки.

Сирна маса: 10 дека швейцарського сира, або трапіста змолоти на машинці. Втерти 10 дека масла на піну, вимішати з сиром. Додати соку з цитрини й паприки.

Маса з шинки: змолоти 10 дека шинки, розтерти з 8 дека масла.

Зелена маса: 20 дека сметанкового сира перетерти через сито і вимішати зо сметаною. Додати стільки прирізу, щоб маса була зелена. Посолити.

Гріночки мастити одною з мас і укладати їх рядами на таці так, щоб повстали різноколірові ряди.

Оріховий торт із чекочадовою масою.

Потрібно на коржі: пів кг волоських оріхів, 2 цитрини, 6 білків, пів кг цукру-мучки, 4 дека масла, 4 дека тертої булки. На начинку: 15 дека масла, 8 дека чекочади, 2 ложки руму, 3 сирі жовтки, 5 дека помаранчевої шкірки, пів чашки міцної чорної кави, пів ліски ванілії, 8 дека цукру-мучки.

3 нашого досвіду

1. У ч. 2. подане звітлення з господарського показу. Там згадано, що соковик на нугат не треба задовго нарізати, щоб нугат не був рідкий. Мені відомо, що соковик власне повинен добре висмажитись, щоб нитки добре тягнулись. Чи це може помилка?

Потім згадано там, що даєть ложечку оцту до соковика, щоб цукор не кристалізувався. Чи його потім не чути в нугаті?

Ольга С.

1. Соковик на нугат мусить бути відповідно густий, але не може скармелізувати, бо тоді нугат виплине з оплатки. Оцту в нугаті не чути. Місто оцту можна давати ложечку бараболяного сиропу, або сок з цитрини.

2. На одному з господарських показів була згадка про морську рибу дорш (ї можна генер дістати у Львові й вона навіть недорога. Але що робити, щоб позбутись її прикрого запаху? Напевне є якийсь спосіб на те.

Львовянка.

2. Частинно прикрого запаху з дорша можна позбутись в цей спосіб: 1. Перед спаренням натерти соком із цитрини. 2. До варення вложити кусник деревного вугля.

КАВАЛЕР УКРАЇНЕЦЬ, 34 роки, дуже добрий огорожник, садівник і пасічник, не п'є, не курить, 4 морги поля, коло Луцька, сад і город з парником, пасіка (32 пні), овочева шкілька, бажає познайомитися з інтелігентною, гарною і господарною дівчиною, середнього росту і з посагом для спільного добра.

Зголошення зо знимкою слати:

Т. Степанюк,

Луцьк, ул. Підсудського ч. 95.

Кооперативна фабрика домішок до кави

„СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ“

у власній фабриці Львів XXIV., вул. Жовківська 188.

Поручає, знану вже з добірної якості цукорію „ЛУНА“, солодову каву „ЛУНА“, підмінку кави „ПРАЖІНЬ“. Знамениті в смаку поживні, дешеві.

Людмила Бурчинська

Розчотирирокутнику

З МОГО ДНЕВНИКА

У Коломиї чекала нас ромунська ревізія. Тут задержали половину подорожніх. У Снятині сказали нам, що ще немає правильної сполуки між Буковиною й Галичиною і тому поїзд далі не поїде. Тільки п'яти особам, між ними й мені вдалося всісти до спеціального поїзду, що віз якогось болгарського конзуля. Але й цей поїзд задержано в Неполоківцях. Та звідти дісталась я з одною панною кінцями до Чернівців.

Тут упорядковувала я кілька днів справи у зв'язку з санітарним поїздом, що мав переїжджати. Треба було також вистарати дозвіл на дальшу подорож. Вкінці, по дуже енергійним натиску прийшов той дозвіл із Букарешту. У Чернівцях кружляла вістка, що українці здобули Київ. Кажуть, що й мій муж повинен там бути. Буду старатись туди перебитись.

11. вересня. До Новоселиці приїхала я вранці. На щастя взяла з собою пса, що був мені, самотній подорожниця, добродійством. Він гаркав на кожного, що наближався до мене, чи до моїх клунків і держав усіх у відповідній віддалі. Зараз таки сіла я на візок і поїхала до Атаків, пограничної ромунської станції над Дністром.

Безконечна подільська рівнина гягнеться легкими хвилястими лініями і лише тут і там мала групка дерев спинює зір. По дорозі видно багато хрестів, на них мученицьке знаряддя Христа, а на верху когут. Вкінці — мій візник-жид позволяв коням іти як вони хотіли — приїхали ми до Атаків вполудне.

Передусім спір із візником, що хотів мене висадити в Атаках просто на вулицю. Вкінці завіз мене до військової команди, де я мала дістати дозвіл на переїзд Дністра. „Пан командант спить”, сказали мені. Я оглянулася за нічлігом в Атаках. Знайшла немовірно брудний заїздний дім, з розбитими вікнами й дверми без замку. О третій, четвертій, п'ятій заходила до пограничної сторожі і все діставала ту саму відповідь. Тому, що мене в Чернівцях перестерігали пе-

ред нічлігом в Атаках, та й я сама не хотіла ночувати в тім огиднім заїзднім домі, — пізніш привикла до ще гірших нічлігів, — розговорила із українським старшиною, що теж надаремне чекав дозволу ромунського команданта. Він представився мені як сотник. Запропонував мені переїхати Дністер без дозволу та дістатись до Жванця на українському березі. По дорозі до Дністра задержав нас вартовий, але переглянувши тільки папері мого співподорожника. Мого документу, де я показала йому тільки наголовок (Червоний Хрест) навіть не оглядав. Поромом переїхали ми через Дністер, а там вартовий завів нас до української команди. Тут переглянули наші документи дуже докладно і сказали, що нашій подорожі до Кам'янця ніщо не стоїть на перешкоді. Однак дістатись туди трудно, а ночувати в Жванці нема де. Телефонічно получили мене із Кам'янцем, щоб ізвідти дістати авто, можуть тільки тоді, коли назву якусь особу, що мене знала б. Трудно було мені когось подати. Я не знала чи мій чоловік знаходиться в Кам'янці, а самотна особа, що я її знала в Кам'янці, був президент Петрушевич. Получити мене з ним відмовились пограничні старшини мотивуючи це тим, що в Австрії не могла б я була покликати до телефону шефа армії. І хоч я покликувалась на місію Червоного Хреста й санітарний поїзд, що я маю підготувати, не змінило це справи. Вкінці, коли вже стемнілось, надіслала нам доля вантажне авто. По довгих переговорах згодився шофер узяти мене, якогось ромунського майора, що в міжчасі прибув із Атаків та їхав у якійсь місії до Кам'янця, на його інтервенцію старшину, що приїхав зо мною, а вкінці якогось приарештованого швайцарця з ескортою.

Я розговорила із швайцарцем. Він розповідав, що саме вертається з Москви, де відвідував рідню своєї покійної жінки. З тяжкою бідою утік ізвідти перед розстрілом большевиків. На ро-

мунській границі його арештували, а тепер відставляють знову в Україну, зглядно в Росію.

Опівночі приїхали ми до Кам'янця Подільського й ніде не могли дістати квартири. Український старшина висів у місті, а шофер не хотів нас по готелях возити. Ромунський майор просив його, щоб завіз нас до гаражі й позволив там переночувати. Мені прийшло на гадку сказати шоферові, щоб нас завіз до якогось лікаря. Я настільки володіла українською мовою, щоб пояснити йому, що я дружина лікаря й прошу в нього нічлігу. Лікар цей був дуже ввічливий, хоч ми його вночі збудили. Післав зараз по свою жінку, що могла зо мною по французьки розмовитись. Постарався за нічліг не тільки для мене, але й обох моїх товаришів дороги.

13. вересня. Сьогодні рано пішла з ромунським старшиною Касануова до міністра війни Петрова. Я вже давніше згадувала, що місія Укр. Червоного Хреста у Відні не визнавалась на відносинах між Східною й Західною Україною; навіть у посольстві ЗУНР не могли мені цього виразно з'ясувати. Тому й не диво, що всі радили мені звернутись до тутешнього міністерства війни, не тільки щодо санітарного поїзду, але й моїх особистих справ (відомість про постій мого мужа). Дотично санітарних справ, сказали, про все рішає міністер здоров'я д-р Одрина.

У канцелярії міністра Петрова чекали ми зо швайцарцем понад дві години. Бідний швайцарець не знав, чи дадуть йому дозвіл на поворот до краю, чи може грозить йому те саме, що і в Москві, — розстріл. Він передав мені адресу своєї родини, пам'ятки від своєї жінки і просив мене, щоб я ці пам'ятки переслала при найближчій нагоді до Женеви, до Міжнародного Червоного Хреста й описала його положення. Вкінці покликали мене. Жадали докладних інформацій про санітарний поїзд, бо всі ті справи належать тепер до

тутешнього міністерства війни. Щодо санітарного шефа Галицької Армії, то вони не знають, де він знаходиться під цю хвилю. Але вивідаються докладно і уможливають дорогу. Я просила скомунікувати мене з диктатором Петрушевичем, тому що маю доручення тільки йому передати звіт. На те відповіли мені, що саме тут маю здати звіт із санітарного поїзду. Однак я настоювала всеж таки перше скомунікувати мене з диктатором, а щойно пізніше зможу виконати їх домагання.

Нарешті пополудні досягла я, що мене поведи до диктатора. Тут я довідалась, що Галицька Армія має свій самостійний провід, окрему санітарну службу і що постійного мужа є в Винниці при Нач. Команді.

Полк. Чмелік пояснив мені обширно взаємовідносини між обома урядами. Вони були такі своєрідні, що спонукали мене зрефлексувати їм про настрої в Відні. Там зовсім у тих взаємовідносинах не визнавалися. Можна було сподіватись, що санітарний поїзд, закуплений ще в квітні 1919 за галицькі гроші, в добрій вірі передать Дієвій Армії. Щоправда, мали й вони там ліки, закуплені д-ром Карабаєм, що мав тим поїздом також приїхати. Але це була лише незначна частина.

Пізніше виказалось, що моя обava була оправдана. Галицька Армія пропадала без ліків і тільки завдяки енергійній поставі санітарного проводу вдалось їй цей поїзд дістати. Матеріал, закуплений д-ром Карабаєм відіслано до Дієвої Армії.

Полк. Чмелік сказав мені також, що другого дня вранці відходить до Винниці сепаратний поїзд. Я розуміється використала з великою радістю цю нагоду.

14. вересня. Вранці приїхала я на дворець і дістала місце в поїзді, що ним їхав генерал Гембачев до Винниці. Майор Дойчталь розказував мені в дорозі, що Гал. Армія

мусіла покинути Київ до 24 год. На його думку важніше було б взяти Одесу, щоб мати доступ до моря. Але Петлюрі вдалось перетягнув диктатора на свій бік. Мовляв, здобуття Києва є питанням престижу.

Все, що я бачила по дорозі, підтверджувало вискази полк. Чмеліка про положення Гал. Армії. А це зовсім ріжнилось від думок, що я чула в Відні. У Відні впевнювали мене завжди чи то в добрій вірі, чи може на те, щоб престиж зберегти навіть передо мною, що віденське посольство має правильну сполуку з диктатором і що їм незрозуміло, чому я так довго не маю відомостей від мого мужа. Коли я перед відїздом виявила охоту взяти з собою вісти для диктатури, що я, як жінка та сестра Червоного Хреста могла безпечно зробити, дістала від Близнюка відповідь: „Ми ще так зле не стоїмо, щоб потребували жінок як кур'єрів. Наша вістова служба працює бездоганно". А тут полк. Чмелік та інші панове розпитували пильно про вістки з світу, бо вже віддавна не мали получення з Віднем.

Ми їхали дуже поволі і тому я могла на станціях людей розглядати. Завважила, що вояки Гал. Армії, хоч лихо вдягнені, всеж таки мали вигляд правильного війська як то я бачила його підчас моїх частих подорожей на фронт за світової війни. Вояки Дієвої Армії, були добре вбрані, але однострої мали часом фантазійну зафарску та оперетковий характер, так що не робили вражіння війська.

Над вечір приїхали ми до Жмеринки. Цей дворець запам'ятала я ще з весни 1914 р., коли то ми з Андрієм робили прогульку на Крим. Я подивляла тоді цю велетенську будову, з великою ідальцею і її пишним буфетом. У куті там висіла ікона з горючою лампадкою. Тепер ця Жмеринка зовсім змінилась. Але я й не прочу-

вала, що вернусь небагом сюди на три місяці й переживатиму найстрашніші хвилини свого життя.

На пероні повно жовнірів. Тут можна було завважити те саме, що я вже бачила з вікна купе, себто ті ріжниці в одностроях. Галичани траплялись прямо обдерті, без цілого взуття. А тут поруч того височенні шапки з звисаючими якими шликами, червоні пояси, довгі закривлені шабляки в червоних, оксамитом оббитих похвах, а на шапках дикувинні прикраси з пер.

Старшини, що їхали зо мною, сказали мені, що ми щойно вночі приїдемо до Винниці. Найкраще буде, коли я переночую в купе (ми їхали в сальонці) і щойно в день оглянусь за чоловіком, бо можливо, що його в Винниці нема. Ми мали власне всідати до вагону, коли один із тих панів просить мене оглянутись. Це часто траплялось підчас дороги, що вони хотіли мені щось цікавого показати й тому це мене не здивувало. Я оглянулась і побачила Андрія!

По дев'ятимісячній розлуці та ще й у часі, коли ми пережили найтяжчі хвили і часто місяцями були без вістки про себе. Радість моя зменшилась, коли я побачила нужденний вигляд мого мужа. Переживання й нестачі по переході за Збруч, відступ із Галичини, журба за заразливими недугами, що ширились в армії та нестача ліків, брля й дезинфекційних засобів спричинили, що постарівся страшенно. Приїхав сюди на інспекцію лічниці, завтра мав їхати до Проскурова. Ми переночували в жида, де він перед тим мешкав і могли нарешті розказати собі про наші переходи.

15. вересня. Сьогодні вранці ми снідали в каварні, де обслуговував нас високий чоловік із довгою бородою. При касі сиділа дуже дистингована дама. Майор, що був із нами, розказував, що каварник, це бувший російський генерал, його жінка сидить при касі, а той, що обслуговує гостей, це шеф генерального штабу. Генерал цей помер пізніше на плямистий тиф.

16. вересня. Сьогодні були ми в Проскурові. Приїхали дуже рано і пересиділи кілька годин у стаційній команді. Тут все в розкладі. Підполк. Вітошинський (своєго мого мужа), що його пізнала я там, мимо всего хвалив запал стрільців та їх дисципліну.

Далі буде.

„РЕВОЛЮЦІЯ ЙДЕ“

це назва нової повісті ГАЛИНИ ЖУРВИ

(авторки нагородженої літературною нагородою повісті „Зорі світ заповідають“)

ЯКА ВЖЕ ПОЯВИЛАСЯ З ДРУКУ

Хіна І-го тому повісті „РЕВОЛЮЦІЯ ЙДЕ“
230 ст. друку 220 зл. з пошт. пересилкою

Замовляти у В-ві „БАТЬКІВЩИНА“ Львів, Чарнецького 8.

Листування.

Анна Куриліва, Судбері. Передплату ми одержали, вирівнано до кінця липня 1938 р.

Антоніна Кульчицька, Філадельфія. Передплату за 1938 р. ми одержали від п. О. Вішньовської, Сиракуз. Журнал вилучено від 1. січня.

Укр. Жін. Т-во ім. О. Кобилянської, Смокі Лейк. Листа одержали, дякуємо. Передплата вирівнана до кінця 1937.

М. Лобай, Ванкувер. Передплату за 1938 р. одержали.

Організація Українок Канади, Центральна Саскатун. Передплату за 1938 р. одержали.

Софія Михальчук, Лучиці. До ч. 1 не долучували ми таблиці взорів, взорів були на окладинці. Таблицю долучимо в березні.

Ольга Венгальовська, Бартешів. До кінця 1937 р. належить ще 2 зл.

Марта Стернюк, Перегінсько. Передплата вирівнана до кінця червня 1938.

Анна Заремба-Воробелева, Ясениця Російська. Передплата вирівнана до кінця квітня 1938.

Віра Сірик, Даткевичі. Передплата вирівнана до кінця 1937 р.

Марія Лехницька, Нью-Йорк. Листа одержали. Пишемо окремо. Чи дістаєте „Нову Хату“? За світлому дякуємо.

З ключового життя

Перший понеділок по святах був особливо урочистий. Ключ „Нової Хати“ й „Труду“ влаштував пропам'ятний вечір Марії Білецької.

У гарно прибраній ключовій кімнаті, де висів портрет Покійної з молодечих літ, зібралось велике число присутніх. Приятелі й знайомі Покійної, що їх вона багато мала, зійшлись пошанувати її пам'ять.

Свято відкрила п. Ірина Павликовська. Пізніше говорила про вдачу й життя Покійної п. Константина Малицька. Промову її в загальних рисах помістили ми в ч. 2 „Н. Х.“. Так само появились друком спомини п. Івани Скопнякової, що була ученицею Марії Білецької. Лишається тільки згадати про спомини п. Олени Залізняк, що знала Покійну з громадської праці.

Референтка стрінулася із М. Білецькою у Львові в 1908 р. Покійна була тоді в розквіті своїх сил. Не було почину, не було організації, де вона не прикладала б рук. Референтка була тоді студенткою. Від гуртка українських студенток приходилось їй часто перемовинувати з М. Білецькою. В її привітному помешканні рішались часто переважні справи. Акцією за український університет М. Білецька живо цікавилась і в неї молоді знаходили завжди поміч і пораду. А молоді, як підчеркує референтка, ставилась тоді до неї з пієтизмом.

Вдруге стрінулася референтка із нею під час поїздки до Гмиду. Марія Білецька видвинула перед Укр. Жін. Комітетом у Відні потребу відвідати табір і направити відносини в ньому. Вкупі обі пані поїхали туди й Марія Білецька завдяки рішучій поставі й безкомпромісовій щирості досягнула деяких реформ.

Повстанням із місць пошанували присутні пам'ять цієї великої жінки, що їх мало було в історії нашого жіночого руху.

Черговий понеділок, дня 24. січня говорив ред. Петро Сагайдачний про свято четвертого універсалу.

Референт належав до формаций Січових Стрільців, тієї першої нашої військової частини, що своїм складом зазначила соборність української національної армії. Тому й був він у Києві під час проголошення третього й четвертого універсалу.

Та щоб зрозуміти хід української державної думки, що проявилась у чотирьох універсалах, треба збагнути внутрішньо-політичні обставини б. Росії, що довели до революції. Українська верхівка тісно співпрацювала з російською поступовою інтелігенцією при поваленні царату, була зв'язана з нею політичними переконаннями й революційним минулим. Водночас грозили російські реакційні кола своїм відпором. Тому й не диво, що український провід не міг уже в першому універсалі зазначити свою державну відрубність. Надіявся ще, що зуміє погодити свої національні інтереси в рядах однієї з поступовою російською інтелігенцією держави.

Референт зупинився над ролею галичан на Великій Україні. Цікавий епізод, що його навіть автор, ілюструє це особливо виразно. „Ви галичани впровадили тут українську мову в салони“, сказав йому один із тамошніх високих урядовців. Це явище справді можна було спостерігати. Поза іншими завданнями, це останнє було особливо маркантне.

Дискусія була дуже оживлена й протягнулась до пізні.

л. б.

ЧАСОПИС
ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ ГОСПОДИНЬ

„Жіноча Воля“

ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОТИЖНЕВИК
виходить в Коломиї при вул. Замковій 37 і здобув собі признання широких мас українського, сільського жіноцтва. Річна передплата — тільки 2 зл. — — —

— — — — —

Майбутнє Вашої дитини

залежить

від її виховання!

В цьому ділі найбільшу поміч дасть Вам український часопис

„ДЗВІНОЧОК“

Львів, вул. Косцюшка ч. 1 а.

ВЖЕ Вийшло 14-те ЧИСЛО

КВАРТАЛЬНИКА ВІСНИКА

Юрко ТЮТЮННИК
РЕВОЛЮЦІЙНА СТИХІЯ

Ціна 1.50 зол. для передплатників

Вісника 0.75 зл.

Замовляти: ВІСНИК,

Львів, ЧАРНЕЦЬКОГО 26 м. 21

Чековеkonto 500371.

Поручаємо нашим П. Т. Читачам такі книжки Уляни Кравченко:

ПОЕЗІЇ: Prima vera — 2 зол., На новий шлях — 2 зол., В житті є щось — 2 зол., Далі Неї все — 1.50 зол., Шелести нам барвіночку — 1 зол., Caritas — 1 зол., Проліски — 30 сот., В дорогу — 30 сот., Лебедина пісня — 30 сот. ОПОВІДАННЯ: Голос серця — 30 сот., НАРИСИ: Мої цити — 1 зол., КАРТИНИ: На визвольному шляху — 1 зол., АВТОБІОГРАФІЧНЕ: Спогади учительки — 1.50 зол., Замість автобіографії — 1.50 зол.

Замовлення злати, з догученням 30 сот. на порто, на адресу: УЛЯНА КРАВЧЕНКО, П е р е м и ш л ь, Паркова 9.

М А М О!

Не жалій видатку 4 золотих на рік і заперенумеруй для своєї донечки журналік:

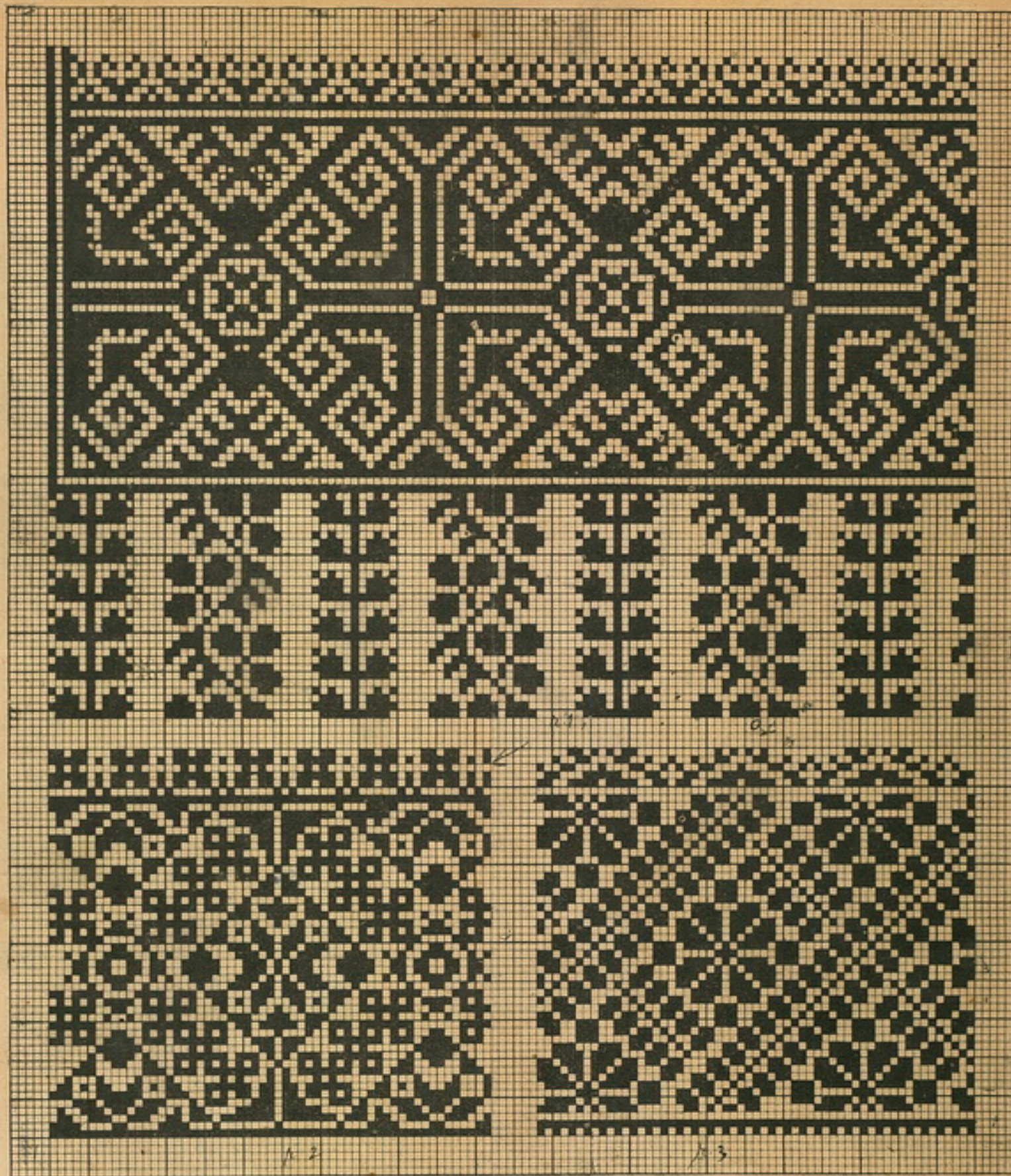
„Світ Дитини“

який стане любимцем і щирим другом твоєї дитини!

За оказовим числом пиши на адресу: ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“

Львів, вул. Зіморевича 2.

Передплата для заграниці — 1 долар річно.

Взори з Сокальщини.

Ч. 1. Взір із рукава жіночої сорочки на Сокальщині, Ч. 2, 3. Вставки з жіночих сорочок на Сокальщині.
(Із збірки Етногр. Музею СС. Василянок).